

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Katedra ruských a východoevropských studií

Petr Balla

**Národní radikalismus v Maďarsku – strana
Jobbik**

Diplomová práce

Praha 2010

Autor práce: **Petr Balla**

Vedoucí práce: **PhDr. Eva Irmanová, CSc.**

Oponent práce: **Doc. PhDr. Michal Kubát, PhD.**

Datum obhajoby: **2010**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

BALLA, Petr. Národní radikalismus v Maďarsku - strana Jobbik. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Ruská a východoevropská studia, 2010. 72 s. Vedoucí práce PhDr. Eva Irmanová, CSc.

Anotace

Diplomová práce „Národní radikalismus v Maďarsku - Strana Jobbik“ analyzuje stranu Jobbik z pohledu teorie extremismu a zařazuje stranu do určitého rámce. Práce vychází ze studia materiálů současných maďarských politologů. Jobbik jako strana vznikla v roce 2003 a větší význam získala až po volbách do Evropského parlamentu v červnu v roce 2009, příliš mnoho analýz tedy ještě ani nestačilo vzniknout. Proto čerpá práce především ze stranických dokumentů a vlastního výzkumu během předvolební kampaně 2010. Po teoretickém vymezení metodologie a základních termínů se práce zabývá okolnostmi vzniku Jobbiku a vývoji strany. Osvětluje motivy zakladatelů strany a přibližuje pozvolný politický vzestup strany přes podzimní politické nepokoje roku 2006, povolební rozchod s „tradiční“ krajně pravicovou stranu Maďarského života a spravedlnosti (MIÉP), která působila mezi lety 1998-2002 v parlamentu. Od roku 2007 se stále častěji dostává strana Jobbik do médií, včetně těch českých, v souvislosti se založením Maďarské gardy, organizace na polovojenském principu. Dále se práce věnuje úspěchu strany v eurovolbách v červnu 2009 a ve volbách do parlamentu v dubnu 2010. Další kapitola analyzuje volební program strany Jobbik, hlavní představitele strany a zaměřuje se i na kontakty strany Jobbik s jinými subjekty krajní pravice v Maďarsku. Poslední kapitola pak provádí analýzu Jobbiku z hlediska extremismu.

Annotation

Diploma thesis „National Radicalism in Hungary – Jobbik political party” deals with a political party in contemporary Hungary called (Movement for better Hungary –Jobbik). The aim is to place the party into a theoretical frame. Jobbik became important after the European parliament elections, when the party gained nearly 15% and 3 seats. In April 2010 Jobbik successfully entered the Hungarian parliament with nearly 17% and 47

seat. Although the party is often called neonacist or extremist, the aim of the work is to prove that it belongs to populist radical right parties.

Klíčová slova

Jobbik, extremismus, radikalismus, krajní pravice, Maďarsko, Maďarská garda

Keywords

Jobbik, radicalism, extreme right, far-right, Hungary, hungarian politics

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 21.května 2010

Petr Balla

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval paní doktorce Irmanové za připomínky a konzultace a paní Iloně Tivadar za obětavou pomoc během mé studijní cesty v Maďarsku.

Obsah

OBSAH	3
ÚVOD	4
1.POLITICKÝ EXTREMISMUS A RADIKALISMUS – TEORETICKÉ VYMEZENÍ PROBLÉMU	8
2.HISTORICKÉ KOŘENY MAĎARSKÉHO RADIKALISMU	16
3.POLITICKÝ RADIKALISMUS V MAĎARSKU PO ROCE 1989 – STRANA MIÉP	19
4. VZNIK A VÝVOJ STRANY JOBBIK	24
5. CHARAKTERISTIKA STRANY JOBBIK	41
5.1 PROGRAM.....	41
5.2 HLAVNÍ PŘEDSTAVITELÉ	47
5.3 DALŠÍ ORGANIZACE	51
6. APLIKACE TEORIE EXTREMISMU NA STRANU JOBBIK	55
ZÁVĚR	61
SUMMARY	64
POUŽITÁ LITERATURA	65

Úvod

O straně Jobbik se v posledních letech napsalo v tisku poměrně mnoho. Zvláště po překvapivém úspěchu ve volbách do Evropského parlamentu v červnu 2009, kdy se Jobbik stal jedním z nejúspěšnějších radikálně-pravicových uskupení v Evropském parlamentu se ziskem téměř 15 procent a třemi zvolenými europoslanci. Následně díky tomu v říjnu vznikla evropská organizace zastřešující radikálně pravicové strany právě v Budapešti. Mediální pozornost k Jobbiku se obracela při maďarsko-slovenských sporech v posledních letech a akcích takzvané Maďarské gardy. O Jobbiku se dále psalo v souvislosti se složitou sociálně ekonomickou situací v severovýchodních částech Maďarska a v oblastech s početnou romskou menšinou. Jobbik byl a je označován jako extremistické, fašistické, krajně pravicové, radikální, populistické či xenofobní hnutí, přičemž jednotlivé přívlastky jsou často používány jako synonyma. Vědecká studie na téma Jobbik a jeho politologického zařazení u nás, ale ani jinde zatím nevznikla, respektive pokud ano, tak reflektuje jen jeho dřívější etapu jako malé a nevýznamné strany. S úspěchem v eurovolbách se ale strana zásadním způsobem proměnila, dosáhla většího významu, zvýšila počet svých členů a získala jiné charakteristiky. Díky podobnému úspěchu v parlamentních volbách v dubnu 2010 a ziskem 47 poslaneckých mandátů se stala nezanedbatelnou politickou silou. Správné vymezení a klasifikace strany hraje důležitou roli při formování adekvátní reakce na další působení Jobbiku. Hlubší poznání a pochopení tohoto nového fenoménu je klíčové pro jeho interpretaci. Poznání, zda a nakolik ohrožuje existence a popularita této strany demokratický a ústavní vývoj v Maďarsku, může být důležité pro lepší poznání současného maďarského dění i přispět k lepšímu poznání radikálně pravicové problematiky jako takové. Úspěch Jobbiku v parlamentních volbách může mít vliv na novou vládu Viktora Orbána, i když při dvoutřetinové většině nové vlády spíše tím, že se jeho pravicová vláda bude snažit vzít vítr z plachet Jobbiku a sama prosazovat některé jeho programové body. To vše může přispět ke zhoršení již tak špatných vztahů se Slovenskem ale i s dalšími sousedy. Studium Jobbiku je tak i analýzou jednoho možného významného faktoru regionální nestability.

Cílem této práce je tedy provést empirickou analýzu maďarské strany Jobbik z pohledu teorie extremismu. Práce zkoumá stranu z hlediska příslušnosti k extremismu, radikalismu či populismu a hodnotí tak její případnou společenskou i mezinárodní „nebezpečnost“. Výzkumná otázka tedy je, zda patří mezi extremistické či radikální

organizace a to si ověříme na vztahu strany k minulosti, na sebedefinici strany, postoji strany k menšinám, k demokratickému systému, k stávajícím hranicím a dále analýzou elity strany a vazbě Jobbiku na jiné krajně pravicové organizace. Druhou otázkou, která by měla z analýzy vyplynout, je příčina úspěchu strany z hlediska vnitřních faktorů, tedy proč právě Jobbik si vydobyl pozici strany, která se stala radikální odpovědí části voličů na hospodářskou krizi.

Jako pracovní hypotézu si vytyčíme názor, že se jedná o radikální, hodnotově pravicovou stranu s levicovým ekonomickým programem, která vznikla jako studentská skupina sdružující mladé lidi křesťansko konzervativní orientace. Po úpadku strany MIÉP a vyhrocení souboje dvou velkých stran v Maďarsku (Fideszu a Maďarské socialistické strany) našla svůj politický prostor napravo od dominantní pravicové strany Fidesz. Jobbik využil několik témat, která s rostoucími dopady hospodářské krize získala na důležitosti - kritika socialistické vlády, korupce, liberalismu, globálního kapitalismu, Evropské unie, či návrhy na řešení tíživé sociální situace a romské otázky. Selhání socialistických vlád a politika Fideszu oslovit co nejvíce lidí, bez formulace konkrétních řešení, přinesla úspěch Jobbiku. Strana posbírala národně a radikálně zaměřené voliče i vrstvy nejvíce zasažené hospodářskou krizí. Strach z extremismu strany mohou sice posilovat některá antisemitská vyjádření, objevili se i požadavky na revizi hranic. Požadavek revize hranic ale žádný představitel strany otevřeně nevyjádřil, strana požaduje pouze zlepšení postavení maďarské menšiny v okolních zemích formou autonomie, názory na změny hranic artikulují pouze nestraníci jako Tamás Gaudi-Nagy. V programu se extremismus neobjevuje, složení hlavních představitelů také nesvědčí o výraznějším vlivu křídla spjatého s extremismem.

Hlavní výzkumné otázky odpovídá i struktura práce. V první kapitole si definujeme základní pojmy jako extremismus a radikalismus. Nastíníme zde rovněž interpretační východiska několika teoretických autorů na téma extremismu, jejich vymezení pro účely této práce a metody výzkumu extremismu. Druhá kapitola vysvětluje historické kořeny, ke kterým se Jobbik hlásí v meziválečné době, a zároveň přibližuje i hnutí, k nimž bývá Jobbik přirovnáván. Práce zde osvětluje i základní symboliku a další důležité odkazy k historii. Třetí kapitola přibližuje předchůdce Jobbiku působící po roce 1989 - stranu MIÉP. Ta od roku 1993 zastávala myšlenky národního radikalismu jako politická strana a mezi lety 1998 a 2002 byla přítomna i v parlamentu. Čtvrtá kapitola mapuje vznik a vývoj strany Jobbik od založení, přes dramatické události v Budapešti na podzim 2006, až do eurovoleb v červnu 2009 a

krátce i parlamentních voleb v dubnu 2010. Kapitola ukazuje postupnou změnu politiky strany i její personální vývoj. Pátá kapitola charakterizuje Jobbik jako stranu z hlediska programu, ideologie, struktury, hlavních představitelů, hlavních názorových proudů ve straně a vztahu strany k dalším subjektům na krajní pravici. Šestá kapitola pak aplikuje teoretické poznatky o extremismu z první kapitoly na Jobbik, vyvozuje obecnější závěry pro teorii extremismu a zároveň pomáhá k zodpovězení výzkumných otázek v závěru práce.

Z teoretických publikací je pro tuto práci základem kniha Miroslava Mareše Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, kde se úvodní dvě kapitoly věnují teoretickému vymezení extremismu a radikalismu. Mareš přináší výborný přehled dosavadního stavu zkoumání krajní pravice a hlavně velmi precizně vymezuje základní pojmy. Opírá se o teorii extremismu, která představuje zásadní teoretické východisko i pro tuto práci. V dalších částech knihy se již Mareš věnuje specificky českým záležitostem, které se pro případ Jobbiku použít příliš nedají. Stručnou ale velmi výstižnou formou definuje extremismus Stefan Danics ve své knize Extremismus. Další dobrou obecnou publikací spíše přehledového charakteru je kniha Jana Charváta Současný politický extremismus a radikalismus, kde vymezuje základní pojmy krajní pravice, antisemitismu a radikalismu. Pojmosloví, kterého se tato práce drží vychází z českého a německého prostředí, kde se rozlišuje mezi radikálním a extremistickým, na rozdíl od anglosaské produkce. Například kniha Case Muddeho The Ideology of Extreme Right, nemá tak striktně oddělené pojmosloví, věnuje se západoevropským stranám typu Národní fronty ve Francii. Velmi podnětnou pro teoretické zkoumání je práce věhlasného politologa Herberta Kitschelta The Radical Right in Western Europe, kde úvodní kapitola pokládá některé zásadní otázky pro pochopení vzniku a fungování podobných stran. Kitschelt postuluje některé obecné znaky radikálně pravicových stran, i na základě těchto znaků práce stranu Jobbik posuzuje. Z maďarských autorů je třeba vyzdvihnout text Attily Juhásze a Zoltána Somogyiho, kteří i teoreticky definují maďarský „národní radikalismus“ a hlavně nabízejí kritéria pro jeho zkoumání.

Maďarskou společnost charakterizuje velmi zřetelné dělení na levicově liberálně smýšlející a pravicově konzervativně uvažující a i v politologickém přístupu se to velmi intenzivně projevuje. Velmi trefně to vystihla finská politoložka Emilia Palonen, která se ve svém textu zabývá právě polarizací maďarské společnosti. V politologii se to odráží i na tom, že již po několika větách lze odhalit, jakého politického přesvědčení je autor textu. To sice na jednu stranu může vyvolávat pochybnosti o nestranném

vědeckém přístupu, na straně druhé ale pomáhá pochopit interpretační východiska autora. Pravicový autor většinou kritizuje Jobbik za rozměňování hlasů pravice, zatímco ten levicový se obecně snaží hledat příklady Jobbiku s fašismem a dalšími extremistickými ideologiemi. Text Laszló Karsaiho dává pochopit maďarský extremismus začátku 90.let, autoři Tókéczki a Kisgyóri se věnují extremismu a radikalismu po roce 2002. Základní práce autorů Körösényi, Tóth a Török o maďarském politickém systému je zase klíčová pro pochopení politického prostředí, ve němž se Jobbik pohybuje a v rámci kterého je v Maďarsku vnímán.

K Jobbiku zatím mnoho prací ani analýz nevzniklo, proto se práce opírá o primární dokumenty a novinové zprávy. Jeden z důležitých zdrojů představují internetové stránky samotné strany, které plní roli hlavního prostředku sebe prezentace. Jelikož jádro strany tvoří především mladí lidé a Jobbik s úspěchem oslovuje mladý elektorát, hrají moderní komunikační prostředky zásadní roli. Jobbik využívá různé multimediální prostředky jako internetové stránky s prezentací jednotlivých kandidátů, vlastní velmi aktivní stránku na sociální síti facebook, využívá i práce vlastního televizního štábu s pravidelným zveřejňováním zpráv na portálu youtube.com. Další materiál byl získán vlastním terénním výzkumem v době předvolební kampaně k parlamentním volbám v březnu a dubnu 2010. Ten spočíval v účasti na akcích Jobbiku, rozhovorech s představiteli strany a sympatizanty. Proto si tato práce dovoluje činit vlastní závěry vycházející z pozorování.

1. Politický extremismus a radikalismus – teoretické vymezení problému

Pojmy jako extremismus, radikalismus, krajní pravice a populismus bývají v každodenním použití navzájem směřovány, zvláště v médiích. Pro vědecký přístup k problematice je potřebné si vymezit pojmosloví a opřít se o teoretická východiska. V zahraniční především anglické literatuře se radikalismus a extremismus používají dosti často jako označení pro shodný jev. Například Cas Mudde pojmenovává ve své knize určité strany jako „extreme right“¹ a jinde jako „radikal right“², ač se zmiňuje o jednom typu stran, zmíněné strany si zařazuje do jedné stranické rodiny. V českém prostředí, které vychází částečně z německého, se významově rozlišuje mezi extremismem a radikalismem.³ Tato kapitola si klade za cíl definovat základní pojmosloví pro zkoumání strany Jobbik, určit si základní kategorie a pojmenovat znaky, které jednotlivé kategorie od sebe odlišují. To vše nám pak pomůže stranu lépe zařadit do teoretického rámce a usnadní její hlubší pochopení. Z hlediska teorie extremismu si definujeme tři kategorie – extremismus, radikalismus a populismus.

Význam slova extremismus vychází z latinského slova *extrem*, znamenající „nejkrajnější“ nebo „nejvzdálenější“.⁴ Obecně to tedy znamená zastávání názorů, které jsou nejvíce vzdáleny obecně přijatelným společenským pozicím. V politologii se ale extremismus používá v užším slova smyslu. Štefan Danics ve své knize *Extremismus* definuje extremismus „jako „antitezi“ demokracie s tím, že je doprovázen extrémními postoji a vyhraněným veřejným jednáním, včetně organizované činnosti probíhající v rámci krajních politických subjektů“⁵. V politickém soutěži se extrémní opozice chová fundamentálně a antisystémově.⁶ „Jde jí nejen o změnu stávající vlády, ale především o změnu pravidel politické hry, tj. usiluje se nahradit stávající politický systém jiným. K

¹ Mudde, Cas. *The Ideology of the Extreme Right*, New York: Manchester University Press, 2000.

² Mudde, Cas. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

³ Mareš, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003 s.21.

⁴ Charvát, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s.9.

⁵ Danics, Štefan. *Extremismus*. Praha: Triton, 2003 s.16.

⁶ Tamtéž.

tomuto účelu využívá všechny dostupné legální i nelegální prostředky a neváhá použít násilí.“⁷

Jelikož se jedná o jeden z mála politických postojů, které je možno trestně-právně postihovat, mají i státní orgány své definice. Ministerstvo vnitra České republiky označuje pojmem extremismus “vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří: (1) úcta k právům a svobodám člověka a občana, (2) svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát, (3) nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu, (4) svrchovanost lidu, (5) volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů, (6) ochrana menšin při rozhodování většiny, svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.”⁸

Jen porušování či zpochybňování výše uvedených základních principů nese pro potřeby této práce jasné znaky extremismu. K obecným principům vyjmenovaným ministerstvem vnitra se totiž přiřazují další, druhotné, jež s těmi základními souvisejí, ale jejich zpochybňování nenaplňuje podstatu extremismu. Může jít o kritiku volebního systému, přesného rozdělení kompetencí jednotlivých složek moci, preambuli ústavy atd. Rovněž zastávání krajních postojů tj. těch vzdálených od obecně společensky přijatelných názorů (což je samo o sobě složitě definovatelný pojem) v některých jednotlivých otázkách nenaplňuje pojem extremismu, definovaný na začátku této práce. Takovými může být například vztah k Evropské unii, otázka registrovaného partnerství, či potratové politiky. Vše navíc, podobně jako v dělení na pravici a levici (viz dále), závisí na místních podmínkách, například v silně katolickém Polsku by i člověk obhajující registrované partnerství a volnější potratovou politiku mohl být považován za extremistu, protože má vůči většinově převládajícímu názoru krajní postoj.

Miroslav Mareš vedle toho rozvádí další vlastnosti extremismu jako „strach před politickou mnohostí, touha po společenské jednotě, imunizace vůči odporujícím

⁷ Tamtéž.

⁸ <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx> ověřeno k 13.5.2010.

argumentům, příklon k totální kritice všeho stávajícího, sklon k dogmatismu, nesnášenlivost vůči těm, kteří myslí jinak, sklon k vyhrocování každého stanoviska“.⁹ Extremisté vytýkají demokracii především kulturní úpadek, mravní dekadenci a korupci.¹⁰

V rámci pravicového extremismu lze vydělit dvě hlavní ideologie, které měly zásadní vliv na současnou extrémní pravici - fašismus a nacismus. Fašismus, mající kořeny v Itálii dvacátých let, staví na expanzivním nacionalismu, antikomunismu a antidemokratismu.¹¹ Místo demokracie nabízí korporativismus, dělení společnosti podle pracovního postavení a nikoliv na politické strany. Fašismus požaduje silný stát s vládou pevné ruky. Stejně totalitní představu o státu, tj. že stát zasahuje do všech oblastí lidského života, má i nacismus, který definuje Charvát jako více založený na rasové teorii než na nacionalismu stojící fašismus.¹² I co se antisemitismu týče ve fašistické Itálii nebyl prvořadým prvkem ideologie, k zavedení rasových zákonů došlo až na německý nátlak, zatímco nacismus je po právu spojován s holocaustem a fyzickou likvidací celých národů.¹³ Pro potřeby této práce si tedy znaky pro pojmy fašismus a fašizující definujeme vyhroceným nacionalismem, snahou o totalitní stát a pokusy o zavedení korporativismu místo demokracie. Nacismem a neonacismem pak postojí stojící na rasové teorii, obhajující či zpochybňující holocaust. Ve svém extremismu navíc obě ideologie dosti často splývají. Otevřené přihlášení se strany k jedné z těchto ideologií je dalším z nemnoha možností, jak může být extremismus trestně postižitelný.

Pojem radikální vychází z latinského slova radix, jež označuje kořen, „radikalismus je tedy takové jednání či řešení, které jde ke kořenu“¹⁴ Podle Danicse se „radikalismus v politice užívá v širokém kontextu a nemusí být vždy ztotožňován pouze s opozicí působící na pravo-levé ose. Za radikální může být označena jakákoliv strana (i vládní), která hlásá či uskutečňuje zásadní, nekompromisní řešení dílčích problémů (např. zestátnění nebo privatizaci určitého odvětví, zavedení bezplatného nebo placeného školství a zdravotnictví, zásadní změnu daňového systému apod.). Přívlastek „radikální“ nemá v politice pejorativní podtext a označuje i různorodá hnutí, která mohou být radikální svým cílem nebo svými prostředky. Z toho vyplývá, že pojem radikalismus je v politice užíván velmi široce a jeho obsah se mění podle historických a

⁹ Mareš s.21.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Charvát s.66.

¹² Tamtéž s.70.

¹³ Tamtéž s.70.

¹⁴ Tamtéž s.10.

politických okolností, v nichž se radikálové nacházejí a jež hodlají zásadním způsobem měnit.“¹⁵

Miroslav Mareš definuje radikalismus jako „abstraktní prostor, kde jsou zastávány k formě demokratického uspořádání kritické postoje, přičemž je požadována jejich důsledná změna. Ačkoliv nedochází k paušálnímu zavržení demokracie a jejich základních hodnot...určité hodnoty, práva či plnění povinností jsou aspoň v dílčích aspektech zpochybňovány. Při prosazování radikálních cílů jsou využívány nestandardně populistické a akční metody agitace, jsou však respektovány základní demokratické mechanismy a monopol státu na použití fyzického násilí.“¹⁶ Pojem radikalismus tak zastřešuje většinu vyhraněných postojů, které jsou ale ústavně-konformní. Politický radikál se podle Danicse sice vzdaluje prostoru, v němž působí demokratické politické síly, ale nedosáhl hranice politického extremismu.¹⁷ K dopadu na demokratický systém Danics poznamenává, že „některé stanovené radikální cíle a jejich prosazování mohou za určitých okolností přispět k posílení demokratického systému, ale na druhé straně ho mohou i výrazně destabilizovat“.¹⁸ Jen odstředivost vůči centru, blízkost extremismu a destabilizační potenciál ve vztahu k demokracii odlišují podle Mareše radikály od „nosných“ sil ústavně-konformního spektra, v jejíž rámci se samozřejmě nacházejí zastánci změn různých atributů ústavního, politického a společenského systému.¹⁹ „Hranice mezi radikalismem a demokracií na jedné straně a mezi radikalismem a extremismem na straně druhé jsou však v zásadě nejednoznačné a propustné“.²⁰

Pojmem populismus se chápou především metody a způsoby k oslovení lidí a získání politické moci, nezávisle na pravolevé orientaci strany. Populisté užívají rozdílu „oni“ pro vládnoucí elitu a „my“ jako prostí lidé, často hovoří ve jménu celého národa jako nedělitelného celku, jehož zájmy údajně zastupují v protikladu k ostatním politikům.²¹ „Ke komplexním problémům jsou nabízena zdánlivě jednoduchá řešení, jako návrat do starého národního státu nebo odstranění soukromého podnikání.“²² Specificky k pravicovému populismu řadí Mareš otázky přestěhovalců, jejíž vyřešením

¹⁵ Danics s.16.

¹⁶ Mareš s.34.

¹⁷ Danics s.17.

¹⁸ Tamtéž s.17.

¹⁹ Mareš s.34.

²⁰ Tamtéž s.34.

²¹ Mudde s.23.

²² Mareš s.35.

se údajně vyřeší i všechny problémy společnosti. „Populismus žije z obrazu nepřátel s funkcemi obětních beránků, jimiž jsou cizinci, menšiny, vláda...“²³

Než se budeme věnovat podrobněji radikálním stranám, musíme si alespoň základně vymežit pojmy levice a pravice. Oba pojmy je ale složité přesně definovat, vyvíjely se v čase a mají na ně vliv i místní specifika. Pojmy vznikly v době francouzské revoluce, kdy napravo od předsedy ústavodárného shromáždění seděli stoupenci krále a monarchie a nalevo příznivci liberalismu a demokracie.²⁴ Dělení na pravici – konzervatismus a levice – liberalismus vydrželo až do nástupu dělnických stran socialistického typu.²⁵ Proto i mnoho autorů, místo dělení na pravici levice, vidí rozdělení spíše na trojúhelníku – konzervatismus, liberalismus, socialismus.²⁶ Pravicovost a levicovost dokládá Charvát na konkrétních otázkách. Státní zásahy do ekonomiky jsou chápány jako levicové, volný trh jako pravicově liberální. Rovnost lidí představuje téma pro levice, zatímco akceptování nerovnosti je běžné u konzervativní pravice. V otázce vnímání státu preferuje levice silnější stát, pravice spíše slabší. Levice prosazuje sekulární zřízení, zatímco pravice podporuje náboženské hodnoty. Podpora Evropské unie je běžnější pro levice, její odmítání pro pravici, což souvisí s internacionalismem (typický pro levice) a nacionalismem (typičtější pro pravici). Tyto obecné předpoklady jsou velmi zjednodušující a rozhodně neplatí vždy a beze zbytku.²⁷ Pro lepší pochopení maďarských specifík nabízí Körösényi tradiční rozdělení na dvě osy, kde vodorovná osa představuje kulturně-hodnotové rozdělení pravice a levice a svislá osa hospodářské pravolevé dělení.²⁸ Na podobnou osu se pak pokusíme umístit i zkoumanou stranu Jobbik. Pojem krajní pravice se používá pro souhrnné označení extrémní i radikální pravice, v této práci ale bude použití tohoto termínu omezeno na nezbytné minimum.

Nyní bychom se měli podrobněji věnovat některým znakům pravicově radikálních stran. Podle Muddeho patří stranická „rodina“ populistických radikálně-pravicových stran, vedle zelených stran, k jedněm ze dvou, které vznikly až po druhé světové válce.²⁹ Navíc zařazení do podobné stranické rodiny závisí i na specifiku každé

²³ Tamtéž.

²⁴ Romsits, Ignác [ed.]. *A Magyar Jobboldali hagyomány, 1900 - 1948*, Budapest: Osiris, 2009 s.7.

²⁵ Charvát s.14.

²⁶ Srov. Danics.

²⁷ Charvát s.15.

²⁸ Körösényi, András – Tóth, Csaba – Török. Gábor. *A magyar politikai redszer*. Budapest: Osiris, 2007 s.254.

²⁹ Mudde, 2009 s.1.

země, někde fungují podobné strany na okraji společnosti i zájmu voličů, v jiných zemích mají naopak podporu a mohou být i součástí vlád, jako v případě Slovenska a Rakouska.³⁰ Mudde stupňuje nebezpečnost stran podle jejich vztahu k autoritě a k demokracii, strany se sklony k autoritativní vládě, většinou vedené nějakou charismatickou osobností, tak definuje jako populisticko-radikální, zatímco strany jdoucí proti demokracii zařazuje pod vymezený pojem extremismus.³¹ Podle Mareše zahrnuje pravicový radikalismus konglomerát nacionalistických, tradičně konzervativních, autoritářských a reakčních stran, někdy i liberálních pozic.³² „Radikálně pravicové pozice jsou v první řadě „antipozicemi“ proti moderně, individuálním hodnotám, jako je svoboda a sebeurčení, proti pluralismu mínění a způsobu života, proti etablovaným stranám a demokracii. Charakteristické jsou „anti-postoje“ vůči všemu cizímu, antievropské, antizápadní pozice a odmítání supranacionálních spojení.“³³ Poslední dvě kritéria ale nemusí být výlučně jen radikálně pravicová.³⁴

Podle Herberta Kitschelta mohou být pravicově autoritativní voliči reprezentováni umírněně konzervativními stranami, jež udělají vše proti vzniku nových radikálně pravicových stran. V některých případech ale jejich snahy selžou a pravicově autoritativní strany zformují svoji vlastní stranickou základnu.³⁵ Radikálně pravicové strany podle Kitschelta nevznikají jako „single-issue“ strany (strany jednoho tématu), i když podobné jedno téma jim může při vzniku výrazně pomoci.³⁶ Nové radikální strany, tedy ty vzniklé po druhé světové válce, neodpovídají starým meziválečným extrémním fašistickým a nacistickým stranám. Staré strany a nová radikální pravice mají podle Kitschelta jiný strukturální původ a jiný důvod vzniku. Nové radikálně pravicové strany jsou úspěšné i v zemích, kde se neprosadily žádné meziválečné extremistické strany. Naopak tam, kde se strany pokouší těžit z minulosti, trpí podobné strany nedostatkem podpory.³⁷ Radikálně pravicové strany, alespoň v západní Evropě, vznikají podle Kitschelta při velkých změnách z industriální do postindustriální

³⁰ Tamtéž s.2.

³¹ Mudde, 2009 s.24.

³² Mareš s.35.

³³ Tamtéž.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Kitschelt, Herbert. *The Radical Right in Western Europe: a comparative analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1995 s.2.

³⁶ Kitschelt s.3.

³⁷ Tamtéž.

společnosti a úspěch získávají, když se program velkých stran začne přibližovat, tehdy se pro ně vytvoří potřebný politický prostor.³⁸

Po definování základní pojmů a charakteristik se v poslední části této kapitoly zaměříme na metody zkoumání politického extremismu a radikalismu. Pro pochopení podobné strany pokládá Miroslav Mareš tři základní otázky zkoumání. Zaprvé „co?“ tedy jaký program a postoje strana prosazuje, „kdo?“ tedy kým jsou postoje prosazovány, jaké je vedení strany, členstvo i voličská základna a „jak?“ tedy způsob prosazování svých postojů (například použití násilí, populistická agitace, apelování na latentní společenské obavy, antisemitismus, xenofobie).³⁹

Autoři Juhász a Somogyi poukazují na složitost zkoumání extremismu. K pojmu szelső (krajní, či extrémní) se z pochopitelných důvodů žádný relevantní subjekt nehlásí.⁴⁰ Obě politické formace v Maďarsku Jobbik i MIÉP používají pojem „nemzeti radikalizmus“ národní radikalismus a označení extrémní či krajní pravice odmítají.⁴¹ Pro zkoumání míry extremismu navrhují autoři tato hlediska: (1) předsudky k menšinám a cizincům, (2) vztah ke snahám o svržení demokracie a ústavního pořádku, (3) vztah k politickým protivníkům, (4) vztah k politické pluralitě, politickým právům a svobodě myšlení, (5) míra ztotožnění se s extrémně pravicovými etapami historie, podobnými stranami, či osobnostmi, (6) míra souhlasu s projevy současné krajní pravice, (7) podpora radikální politických cílů, (8) vztah k autoritě.⁴²

Na základě zmíněných možností zkoumání strany Jobbik si pro účely této práce vybereme nejdůležitější hlediska. (1) Vztah k meziválečným extremistickým stranám, používaná symbolika a na co se z historie strana odkazuje. (2) Sebedefinice – jak strana definuje sebe a kam se zařazuje. Vlastní analýza strany, tj. jaký program prosazuje, jakými prostředky. V rámci toho se zaměříme na vztah (3) k menšinám a (4) k demokratickému systému. Jako regionální specifické hledisko extremismu nedefinované explicitně předchozími teoretickými autory bude práce zkoumat postoj k (5) Trianonské smlouvě a neměnitelnosti hranic. Podle Karsaiho se extrémní pravice od pravice liší tím, že zpochybňuje neměnitelnost hranic, ustavených po první světové

³⁸ Tamtéž s.25.

³⁹ Mareš, s.49.

⁴⁰ Juhász, Attila – Somogyi, Zoltán. A magyar szélsőjobboldal újjászerveződési kísérlete 2006-ban, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2007-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2008 s.1322.

⁴¹ Tamtéž s.1322.

⁴² Tamtéž s.1323.

válce, a deklaruje záměry měnit je silou.⁴³ Dále bude pro zkoumání míry extremismu směrodatná analýza (6) vedení strany i členstva. A jako poslední hledisko zahrneme vztah (7) k jiným extremistickým skupinám a stranám včetně například spolupráce se zahraničními stranami.

⁴³ Karsai, Laszló. The Radical Right in Hungary, In: Ramet S. [ed.] The Radical Right in Central and Eastern Europe since 1989, The Pennsylvania State University Press, 1999 s.136.

2. Historické kořeny maďarského radikalismu

Tato část slouží jen jako stručné přiblížení historické tradice krajní pravice. Jobbik se hlásí ke konzervativní tradici meziválečného období, vyzdvihuje především osobnost admirála Horthyho. Část médií a odpůrci Jobbiku zase přirovnávají stranu k extrémně pravicovým meziválečným organizacím, především hnutí Šípových křížů. Přiblížení celé pravicové tradice meziválečného období by zabralo samostatnou publikaci, omezíme se tedy je na vysvětlení základních pojmů.

Horthy se dostal k moci za velmi tíživých okolností. V roce 1919 po první světové válce se hospodářská a sociální situace země vyvíjela velmi tragicky, vláda Mihálye Károlyiho nedokázala problémy řešit a byla nucena pustit k moci komunisty. Komunisté následně vyhlásili Maďarskou republiku rad, inspirovanou Sovětským Ruskem. I komunistická vláda ale musela kromě hospodářských problémům čelit ambicím sousedních nově vznikajících států, které se snažily získat na úkor Maďarska co největší území. Maďarská republika rad sice dosáhla krátkodobých úspěchů, například obsazením Prešova (Eperjes) a vyhlášení Slovenské republiky rad, ale po soustředěném útoku rumunské armády se režim zhroutil. Proti rudým se aktivizovalo i bílé antikomunistické hnutí, v čele kterého stanul poslední velitel rakouskou-uherské námořní flotily admirál Miklós Horthy. V listopadu 1919 vstoupil na bílém koni do Budapešti a vedl svůj v Maďarsku dodnes velmi známý projev o tom, že je potřeba „potrestat hříšné město, které musí svrhnout rudé hadry a stát se znovu zdrojem národní hrdosti“.⁴⁴ Poté následoval bílý teror, který si vyžádal tisíce životů a překonal tak i předchozí teror rudý.⁴⁵

Sám Horthy se nechal zvolit regentem (maď. kormányzó)⁴⁶, s nepříliš velkými pravomocemi. Podle Lajose Olasze se dala pozice regenta přirovnat k postavení středně silného prezidenta některé z evropských zemí a rozhodně neměl takové pravomoci jako například československý nebo německý prezident.⁴⁷ Horthy získal stejné pravomoci jako král, ale nepříslušelo mu schvalování zákonů, neměl ani právo v některých

⁴⁴ http://jobbik.hu/rovatok/multimedia/jobbik_tv_-_horthy_miklos_emlekmenet_-_voros_rendorterrorral ověřeno k 19.5.2010

⁴⁵ Křen, Jan. Dvě století střední Evropy, Praha: Argo, 2005 s.391.

⁴⁶ Historická paralela s funkcí Jánose Hunyadiho v 15.století.

⁴⁷ Olasz, Lajos. A kormányzó jogkör, In: Romsits, Ignác [ed.]. A Magyar Jobboldali hagyomány, 1900 - 1948, Budapest: Osiris, 2009 s.116

církevních otázkách (dosazování biskupů) a neměl právo udělovat šlechtické tituly.⁴⁸ Regent disponoval pouze suspensivním právem veta, naproti tomu ale mohl vydávat nařízení s platností zákona se souhlasem dotyčného ministra (Horthy však této své pravomoci využíval jen minimálně).⁴⁹ Skutečnou moc tedy v politickém systému měl předseda vlády. Funkce regenta měla být původně jen dočasná, avšak Horthy vydržel být regentem až do roku 1944.⁵⁰

Maďarsko se muselo od roku 1920 vyrovnat s Trianonskou mírovou smlouvou.⁵¹ Tímto rozhodnutím velmocí ztratilo Maďarsko 71,5% území a za hranicemi země zůstalo přes 30% Maďarů.⁵² Trianonské trauma zůstalo důležitým faktorem i v dnešní Maďarské společnosti. Kromě ztráty území se ale rozpadl i celý hospodářský systém, založený na ekonomické provázanosti historických Uher. Maďarsko tak sužovala hyperinflace a rozpad hospodářství, ze ztracených území následoval obrovský příval lidí, vesměs úředníků a střední inteligence, pro kterou nebylo ve zmenšené zemi uplatnění. Se všemi těmito neduhy se musel vyrovnávat premiér István Bethlen. Ve vznikajícím novém politickém systému sice došlo k rozšíření počtu oprávněných voličů do parlamentu, ale oproti tehdejší západoevropským demokraciím již Maďarsko ztrácelo. Komunisté byli zakázáni a sociální demokraté mohli působit, ale jen v omezené míře. V mnohém se jednoduše zachovaly staré zvyklosti jako třeba veřejná volba na venkově (tedy nikoliv tajná jako ve městech). Sám Bethlen a konzervativní kruhy, které ho podporovaly, považovaly diktaturu za extremistické zřízení a vždy se prohlašovaly za rozhodné stoupence parlamentní demokracie.⁵³

V zahraniční politice je zvláště českými autory Maďarsku vyčítán revizionismus, který Maďarsko celé meziválečné období praktikovalo.⁵⁴ Představa, že by se mohlo Maďarsko smířit s Trianonskou mírovou smlouvou dobrovolně, je přinejmenším nereálná a podobnou revizionistickou politiku by pravděpodobně praktikovala jakákoliv maďarská vláda. Maďarský revizionismus zpočátku ani nebyl nebezpečný, protože ve dvacátých letech nenacházel spojence a poprvé prorazil

⁴⁸ Později si zřídil vlastní rytířský titul, který udělovat mohl.

⁴⁹ Olsz s.117.

⁵⁰ Tamtéž s.110-116.

⁵¹ Většinou se v maďarské literatuře uvádí pojem „mírový diktát“, protože s Maďarskem jako poraženou zemí nikdo reálně ani nejednal.

⁵² Romsits, Ignác. Magyarország története a XX. században, Budapest: Osiris, 2005. s.143.

⁵³ Püski, Levente. Választási rendszer és a parlamentarizmus a Horthy-korszakban, In: Romsits, Ignác [ed.]. A Magyar Jobboldali hagyomány, 1900 - 1948, Budapest: Osiris, 2009 s.86

⁵⁴ Srov. Křen, Jan. Dvě století střední Evropy s.393.

mezinárodní izolaci až v roce 1927 podpisem smlouvy s Itálií. Maďarsko snaze o revizi hranic podřídilo téměř vše a s nástupem Hitlera se postupně dostalo do sféry zájmu Německa.

Ve třicátých letech došlo k radikalizaci společnosti v souvislosti s hospodářskou krizí. Premiérem se stal Gyula Gömbös, který se snažil zemi ještě více přiblížit Německu, v roce 1936 ale Gömbös umírá a k moci se vrací umírněnější politici. Strana představitelů extremistů Ference Szálasiho Strana národní vůle byla zakázána a sám její vůdce několikrát vězněn. Maďarsku se nakonec sice podařilo získat zpět část území, ale za velmi vysokou cenu. Maďarsko připojilo jižní části dnešního Slovenska, Podkarpatskou Rus, Severní Sedmihradsko a území na úkor Jugoslávie. Tím se ale dostalo do války, čemuž se chtěl Horthy původně vyhnout. Následovala katastrofa maďarských vojsk u ohybu řeky Donu (Donkanyar) a přibližování sovětských vojsk k hranicím Maďarska. Horthy sice plánoval vystoupení z války, ale Němci včas Maďarsko vojensky obsadili a po neúspěšném pokusu o přechod na stranu Spojenců Horthyho zajali a na jeho místo dosadili Ference Szálasiho a jeho stranu Šípové kříže. Deportacím židů se Horthy dlouho úspěšně bránil. Naopak k zavedení protižidovského zákonodárství došlo, především se jednalo o numerus clausus pro studium na vysokých školách a v některých pro židovské obyvatelstvo klíčových oborech. Deportace do koncentračních táborů ale nastaly až po zjetí Horthyho a měly velmi tragické následky. Za vraždění židů, kteří se skrývaly v Budapešti i praktického provádění deportací do vyhlazovacích táborů je ovšem jednoznačně odpovědný Ferenc Szálasi a jeho Šípové kříže. Sám Horthy nebyl po válce souzen, západní spojenci ocenili jeho přínos pro záchranu židů, především v Budapešti, kde se jich tak mohlo zachránit kolem 200 tisíc.⁵⁵ Horthyho režim se tady nedá nazvat ani totalitním ani fašistickým. Režim neměl žádnou jednotnou ideologii a byl v mnoha směrech pouze zastaralým pokračováním uherského systému. K demokracii měl sice daleko, ale mezi extremistická hnutí se rozhodně zařadit nedá. Naproti tomu Šípové kříže v čele s Ferencem Szálasim jednoznačně splňují kritéria extremistického, na nacismus navázaného hnutí.

⁵⁵ Romsics, Ignác. Magyarország a XX.században, Budapest, Osiris

3. Politický radikalismus v Maďarsku po roce 1989 – strana MIÉP

Po změně režimu v roce 1989 a nástupu systému více stran se vedle těch demokratických mohly začít prosazovat i krajně pravicové strany. Dříve zakázaná témata jako Trianon, povstání roku 1956 a maďarsko – sovětské vztahy mohly být volně diskutovány a krajní pravice se na nich mohla začít profilovat.⁵⁶ V prvních svobodných volbách zvítězily opoziční strany Maďarské demokratické fórum (MDF) a Svaz svobodných demokratů (SZDSZ), z pravicových stran se do parlamentu dostali ještě Malorolníci, Fidesz a Křesťansko demokratická lidová strana (KDNP).⁵⁷ Vládu sestavil József Antall (MDF) v koalici s dalšími pravicovými stranami (Malorolníci a KDNP). Jedním ze zakladatelů MDF a místopředsedou strany byl i István Csurka, v té době známý dramatik, který postupně začal formulovat své radikální názory.⁵⁸ V počátcích ale poměrně souzněl s představou Antalla o obnovení národně křesťanského Maďarska a pozitivnějšího pohledu na meziválečné dějiny a Horthyho dobu, v čemž se střetávali s názory liberální opozice (SZDSZ) i socialistů.⁵⁹ Csurkovi antisemitské názory ale začínaly být pro vládnoucí MDF přítěží ve vztahu k zahraničí, na druhou stranu se Csurka straně hodil, protože dokázal mobilizovat ulici a získával straně voliče.⁶⁰

V roce 1992 publikoval Csurka svoji stať „*Několik myšlenek o dvou letech nového systému a programu MDF*“.⁶¹ Csurka požadoval mimo jiné razantnější postup vůči médiím, tvrdě útočil na prezidenta, kterého nazval agentem Tel Avivu, a vzhledem k nemoci předsedy Antalla nastínil nutnost výběru nástupce na postu předsedy strany.⁶² Spis vyvolal velké pozdvižení, nicméně k důsledkům vedl až o rok později, kdy Csurka prohrál boj o předsednickou funkci v MDF.⁶³ Během parlamentního schvalování základní smlouvy s Ukrajinou v létě 1993 se pak vydělila skupina poslanců, která nesouhlasila se schválením smlouvy a založila stranu Maďarské spravedlnosti a života

⁵⁶ Karsai s.2.

⁵⁷ Körösenyi, 2007 s.221.

⁵⁸ Karsai s.134.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž s.136.

⁶¹ <http://web.archive.org/web/20021114113758/www.miep.hu/csiforum/gondolat1.htm> ověřeno k 14.5.2010.

⁶² Körösenyi, 2007 s.38.

⁶³ Tamtéž.

(MIÉP) v čele právě s Istvánem Csurkou.⁶⁴ Otázka vztahů se sousedními zeměmi byla vždy dělicí čarou mezi pravíci a levíci v Maďarsku. A takovou dělicí čáru představovala i mezi pravíci a krajní pravíci. József Antall se sice prohlašoval za premiéra patnácti milionů Maďarů, tedy i těch za hranicemi, a zdůrazňoval tragičnost Trianonské smlouvy, ale vždy dodával, že změna hranic silovými prostředky nepřipadá v úvahu. Podle Istvána Csurky se tři umělé státy u hranic s Maďarskem rozpadly (Československo, Jugoslávie a Sovětský svaz) a mírové smlouvy tak ztratily na účinnosti, stát se tedy má snažit využít desintegrace okolních zemí a připojit Maďary obývaná území.⁶⁵ Podle Karsaiho ale válka v Jugoslávii, především spojená s masakry v Bosně, zabránila tomu, aby myšlenky na revize hranic získaly v Maďarsku větší popularitu.⁶⁶ Podle maďarského politologa Tókeczkiho vznikl MIÉP i jako reakce na existenci Svobodných demokratů a fungoval vždy jako antistrana proti nim.⁶⁷ V roce 1994 proběhly v Maďarsku parlamentní volby, v kterých nejenže prohrála drtivě celá pravice, ale MIÉP získal jen 1,6% hlasů a do parlamentu se nedostal.

V období do roku 1998 se MIÉP snažil organizovat různé protestní akce a demonstrace, na kterých by se zviditelnil. V červnu 1995 uspořádal MIÉP demonstraci k výročí Trianonské smlouvy, kde Csurka mluvil o snahách socialisticko-liberální vlády „vyhubit pravé Maďary a nahradit je Ukrajinci, Rusy a Židy ze Sovětského svazu, aby (vláda) dosáhla výsledku, že třetina státu bude rusko-ukrajinsko-židovská a další třetina romská“.⁶⁸ Na úrodnou půdu padl kritický postoj MIÉPu k úsporným opatřením vlády, pojmenovaným po ministrovi financí jako Bokrosův balíček. Na říjnový státní svátek tak dokázal MIÉP aktivizovat velké množství lidí a uspořádat v Budapešti pochod řádově desetitisíců lidí.⁶⁹ Právě hlasitou protivládní kritikou získával MIÉP voličskou podporu. MIÉP se díky svým vyhraněným postojům mohl vždy opřít jen o malou část rozhodnutých voličů, zbylou podporu mu zajišťovaly protestní hlasy.⁷⁰ Svoji kritiku musel MIÉP cílit ještě vyhroceněji, když mu v tom začal konkurovat József Torgyán a jeho Malorolnická strana. Všechny otázky se Csurka snažil posuzovat z hlediska

⁶⁴ <http://www.miep.hu/al/parttortenet.html> ověřeno k 13.5.2010.

⁶⁵ <http://www.miep.hu/al/parttortenet.html> ověřeno k 13.5.2010.

⁶⁶ Karsai s.135.

⁶⁷ Tókeczki, László. A MIÉP jövője, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2002-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2003 s.1.

⁶⁸ Karsai s.138.

⁶⁹ <http://www.miep.hu/al/parttortenet.html> ověřeno k 13.5.2010.

⁷⁰ Tókeczki, 2003 s.1.

národních hodnot, omezení sociálních výdajů nazval „ničením národa“ a snahu o dobré vztahy se sousedy a integrační jednání označoval za zradu na národu.⁷¹

V parlamentních volbách 1998 se MIÉP se ziskem 5,47 procent hlasů dostal do parlamentu.⁷² Strana využila všechny možnosti, jak proniknout do různých televizních debat. „Přestože antisemitské vystupování vedoucích představitelů MIÉP vzbuzovalo značný odpor, volební schůze a shromáždění, na nichž promlouval sám vůdce strany, sklízely velký úspěch.“⁷³ Ač vždy strana vystupovala jako ochránce „národně křesťanského venkovského obyvatelstva, tak nejvíc hlasů sbírala v Budapešti a v jeho okolí (župa Pest).⁷⁴

V parlamentu se chování strany MIÉP změnilo, Csurka si sice zachoval svoji radikální rétoriku, ale poslanci strany pracovali v parlamentu a ve výborech bez stranických předsudků. Strana musela hned na úvod svého parlamentního fungování svést bitvu o vlastní frakci, maďarská ústava ji zaručuje při dosažení minimálního počtu 15 poslanců. MIÉP ovšem získal jen 14. Strana se obrátila na Ústavní soud, který rozhodl, že strana splnila podmínky pro vstup do parlamentu, proto má nárok i na vlastní frakci.⁷⁵ Koaliční vláda pravicových stran Viktora Orbána (1998-2002) oficiálně odmítala jakoukoliv spolupráci s MIÉPem, zvláště když strana pozvala na přednášku předsedu francouzské radikální strany Front National Jean-Marie Le Pena. Pro Orbána bylo v době vyjednávání o přistoupení do Evropské unie velmi podstatné, aby jeho vládu vnímali v zahraničí pozitivně, proto se nemohl otevřeně zdiskreditovat spoluprací s MIÉPem.⁷⁶ V parlamentu ale Fidesz podporu strany MIÉP neodmítal a během koaličních rozepří s Malorolníky zajišťoval MIÉP svým způsobem vládní stabilitu. MIÉP udržoval k Fideszu dvojznačný vztah, na jednu stranu jeho návrhy podporoval jako národní a pravicové, na druhou stranu s Fideszem soupeřil. Zvláště po vyjádřeních Fideszu, že Fidesz má zájem o podporu ze strany voličů MIÉPu, nikoliv strany MIÉP. Radikální rétorika a neurčitá pozice v parlamentu jakési napůl provládní a napůl opoziční strany se dostaly do rozporu. Strana postupně ztrácela podporu, protože nebyla

⁷¹ Körösényi, 2007 s.284.

⁷² Tamtéž s.221.

⁷³ Irmanová, Eva. Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989, Ústí nad Labem: Albis international, 2005 s.75.

⁷⁴ Körösényi s.284

⁷⁵ Politické strany ve střední a východní Evropě : ideově-politický profil, pozice a role politických stran v postkomunistických zemích / Petr Fiala, Jan Holzer, Maxmilián Strmiska a kol. -- 1. vyd. -- Brno : Masarykova univerzita, 2002 s.239.

⁷⁶ Lakner, Zoltán. Hungarian Parties and the European Union. In: Politikatudományi Szemle, 1-2/2004 s.150.

schopná své příznivce přesvědčit, proč mají volit ji a ne rovnou Fidesz, když jeho vládu MIÉP stejně podporoval. Ve vyhrocených parlamentních volbách v roce 2002 (viz následující kapitola) již MIÉP nedokázal oslovit dostatečný počet voličů a s 4,37% nepřekročil nutný pěti procentní práh pro vstup do parlamentu.⁷⁷

Körösényi hodnotí MIÉP jako národně radikální stranu, zaujímající prostor na pravém kraji politického spektra. Stranu označuje publikace za „napůl loajální“, která sice uznává pravidla demokratického fungování, ale mluví o „prohloubení“ demokracie a naplnění slova „opravdovým“ obsahem, aniž specifikuje, co tímto pojmem rozumí. MIÉP hlásal osobitou etnodemokracii, z které měly být vynechány všechny „cizorodé“ strany a jejich politici. K národnímu charakteru strany patří antiglobalismus, kritika integrace do Evropské unie a NATO a vedle toho již zmíněný častý antisemitismus. Politický radikalismus se podle publikace projevuje jednak v rétorice, ale i v politickém programu, MIÉP požaduje výměnu osob v politice, hospodářství a kultuře a změnil by i vícero právních norem dotýkajících se základu demokratických institucí.⁷⁸

Podle Bendi „strana vždy odmítala označení za extremistickou, xenofobní, antisemitskou či protiromskou sílu, nicméně její projevy tyto přívlastky potvrzují“.⁷⁹ Tőkőczki charakterizuje MIÉP jako „rétoricky plebejskou, často levicově zabarvenou intelektuální stranu“.⁸⁰ Podle něj představoval MIÉP protestní stranu maďarské postkomunistické masové společnosti, kritická vyjádření a hodnocení především Istvána Csurky často velmi výstižně popisovaly společenské problémy, ale díky mediální karanténě měla strana jen omezený vliv.⁸¹ Za svoji izolovanost si podle Tőkőczkiho mohla strana částečně sama svojí kompromisu neschopnou vypjatou politikou. Strana v předvolební kampani 2002 vystupovala v médiích poměrně hojně, především ale jako objekt - prostředek k diskreditaci pravicových vládních stran, především Fideszu. Proto měla strana falešný dojem, že může získat i nereálných 15%, proto po oznámení konečných výsledků označila volby za zmanipulované a porážku neuznala. MIÉP byl již od počátku stranou jednoho muže. Strana vždy stála na autoritě Istvána Csurky, což jistě poskytovalo některé výhody jako čitelnost pro voliče a jednotnost. Strana ale díky tomu nebyla na regionální úrovni dostatečně čínorodá, protože všechno ve straně se nedařilo řídit shora. Tőkőczki rovněž upozornit na fakt, že se díky tomu strana neprosadila téměř

⁷⁷ Körösényi, 2007 s.284.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Benda, s.240.

⁸⁰ Tőkőczki, 2003 s.1.

⁸¹ Tamtéž.

nikde na lokální úrovni. Málo se podle něj snažila prosadit v místních samosprávách, v případě úspěchu by tak mohla potenciálním voličům dokázat, že umí naplňovat svoji politiku i v praxi. Nesmiřitelné postoje vůči všem se straně přestaly podle Tókcziho vyplácet, když například strana nepodpořila v regionálních volbách pravicové strany tam, kde se sama neměla šanci uspět. Tím v podstatě pomáhala podle mínění některých vedoucích představitelů MIÉPu levici. Po podzimních regionálních volbách se na vedení Istvána Csurky snesla kritika od jeho nejbližších spolupracovníků. Csurka si ovšem s opozicí poradil a nechal odpůrce na sněmu ze strany vyloučit.⁸²

Nesmiřitelnost a nepružnost politiky MIÉPu a autoritativní vedení Istvána Csurky pak vedli k dalšímu odlivu voličů a zklamání mnoha členů strany. Jak se v roce 2003 vyjádřil pozdější předseda strany Jobbik Gábor Vona, Csurka nebyl ochoten uznat chybu a přejít na čestného předsedu strany.⁸³ S úplným odchodem Csurky by MIÉP podle Vony ztratil tvář, ale s Csurkou v čele zase ztrácel perspektivu⁸⁴ a proto nad ním vesměs mladší členové strany zlomili hůl a založili si novou stranu – stranu Jobbik.

⁸² Tamtéž s.2-3.

⁸³ Koltay, Gábor. *Adjatok egy jobbik világot*. Budapest: Szabad tér kiadó, 2003 s.230.

⁸⁴ Tamtéž.

4. Vznik a vývoj strany Jobbik

Jobbik je sice relativně velmi mladá strana, zkoumání jejího vzniku a vývoje ale představuje důležitý faktor pro pochopení její současné podoby. Za vznikem strany stojí důvody nejen politické jako nespokojenost zakladatelů strany s politickým vývojem, ale je přítomen i generační moment, spojený s mladickou vzpourou i nemožností nastupující generace proniknout do stávajících stran. V Jobbiku nedošlo za jeho existenci k žádným větším personálním změnám, co se elity⁸⁵ týče, vyjádření představitelů strany a jejich původní představy z dob založení strany mohou rovněž mnohé odhalit o celkovém charakteru strany. Strana se pochopitelně svým složením měnila, odešel původní předseda strany Dávid Kovács a jeden místopředseda a z organizace o několika set členech vyrostl Jobbik do celostátní parlamentní strany s počtem členů okolo deseti tisíc.⁸⁶

Studentský spolek s názvem Jobboldali Ifjusági Közösség (Spolek pravicové mládeže) zkráceně JobbIK vznikl na filosofické fakultě budapeštské univerzity Lóránda Eötvöse v listopadu 1999. Podle reportáže maďarské státní televize z dubna 2001 se jednalo o organizaci, která měla sdružovat všechny pravicově smýšlející studenty, původně měl spolek 600 členů a rozšířil se i na další vysoké školy. Podle Gábora Szabóa vedla tehdejší zakladatele „mladická revolta proti společenským nepravostem, proti rozkrádání státního majetku a láska k vlasti“⁸⁷. Jako hlavní cíl si vytkli pořádání přednášek, spojení podobně smýšlejících studentů a vytvoření protipólu Spolku levicových studentů BIT (Baloldali Ifjusági Társaság). Studentský spolek se úspěšně rozšiřoval a zval na akademické debaty politiky všech pravicových stran od Istvána Csurky (MIÉP) přes Ibolyu Dávidovou (MDF) až po László Kövera (předseda Fideszu) a Istvána Torgyána (FKgP). V roce 2002 již studentský spolek působil na 24 vysokých školách po celé zemi.⁸⁸ Hlavní představitelé spolku se vedle toho snažili rozvíjet svoji vlastní politickou činnost v různých politických stranách. Tehdejší předseda spolku Dávid Kovács dokonce kandidoval v parlamentních volbách 2002 jako jednička na kandidátní listině MIÉPu v župě Komárom-Esztergom.⁸⁹ Sám v zájmu jisté

⁸⁵ Elity ve smyslu hlavních představitelů a klíčových funkcionářů strany.

⁸⁶ Podle vyjádření místopředsedy pro řízení strany Gábora Szabó v archivu autora.

⁸⁷ Dokument Jobbik nemzedék na DVD v archivu autora.

⁸⁸ Koltay s.153.

⁸⁹ Koltay s.30.

nadstranickosti celé organizace přepustil svoji předsednickou funkci. Ostatní členové studentského spolku se snažili prorazit v pravicových stranách, ale podle svých vyjádření naráželi na zakonzervovanost především hlavní pravicové vládní strany Fidesz. Stranické elita Fideszu byla a je tvořena původními zakladateli, studenty z roku 1988, a proniknout mezi ně se podařilo jen ve velmi málo příslušníkům nastupující generace (například starosta pátého centrálního budapešťského obvodu Antal Rogán). Alespoň tak se o tom vyjádřila jedna bývalá členka studentského spolku Jobbik, která ale nevstoupila do politické strany Jobbik.⁹⁰ Ve stejném duchu vzpomínal dnešní předseda Jobbiku Gábor Vona, který v roce 2001 sice do Fideszu vstoupil, ale jeho žádost posuzovali velmi dlouho a přijali ho až po volbách v roce 2002, kdy už o členství neměl zájem.⁹¹ Lze tak říci, že jednotliví členové vyvíjeli politickou aktivitu pro konkrétní strany, sám spolek ale nestrnil jedné konkrétní straně ani nevystupoval jako politický subjekt, ale spíše jako spojující fórum, do důsledků dovedené heslo Fideszu o jednotě pravice. V době prudké polarizace pravice a levice kolem voleb 2002 se spolek nevyhýbal ani debatám s levicí.

Od roku voleb 1998 vládl v Maďarsku jako premiér Viktor Orbán a jeho pravicová strana Fidesz, spolu s koaličními stranami - Maďarské demokratické fórum (MDF) a Malorolnická strana (FKgP). Pro Maďarsko byl už v této době velmi příznačný antagonismus mezi pravíci a levicí, který gradoval ve volbách 2002. Obě strany se prezentovaly prudkým odmítáním opačného tábora. Předvolební kampaň byla charakterizována především negativní kampaní a očeřováním oponenta. Politická kampaň zasahovala i do nejběžnějších záležitostí, „i prostý občan musel ve svém každodenním životě zaujmout nějaký postoj, volby rozdělily celé rodiny“.⁹²

Zde lze hledat jednu z příčin vzniku spolku jako jakéhosi debatního fóra. Dalším z důvodů pro vznik podobného pravicového studentského spolku může být snaha o propojení všech pravicových stran do jednoho bloku, což byla hlavní snaha strany Fidesz. Fidesz vyhlásil heslo „egy tábor, egy zászló“ – jeden tábor, jedna vlajka, s cílem spojit všechny pravicové strany pod hlavičkou Fideszu. To se mu i postupně podařilo, integroval do sebe velkou část Malorolníků i MDF - Malorolníci jako samostatná strana v podstatě zanikají a MDF kandidovalo ve volbách v koalici s

⁹⁰ Rozhovor z archivu autora.

⁹¹ Koltay s.234.

⁹² Palonen s.324.

Fideszem.⁹³ Pravicovou stranou, který působila v parlamentu, ale nebyla ve vládní koalici, byl jen radikálně pravicový MIÉP. V době před vstupem do Evropské unie, si ale Fidesz nemohl dovolit se kompromitovat se stranou, která byla v evropském povědomí zapsána svojí antisemitskou rétorikou a dobrými vztahy k francouzskému Front National a jeho předsedovi Jean-Marie Le Penovi. MIÉP se navíc dost dlouhou dobu stavil negativně ke vstupu země do Evropské unie a svůj názor změnil až před referendem o vstupu do EU.⁹⁴ Nicméně v parlamentu MIÉP většinu vládních návrhů podporoval. Fidesz tak měla zájem nikoliv o stranu, ale o její voliče.

Studentský spolek Jobbik, jak již bylo řečeno, měl ve svých řadách členy všech pravicových stran, včetně MIÉPu. Před parlamentními volbami roku 2002 cítili podle svých slov představitelé Jobbiku, že „musí udělat něco, aby se nevrátili komunisti (myšleno předchozí koalice MSZP a SZDSZ – poznámka autora) a aby Fidesz mohl doplněn o MIÉP dál vládnout“.⁹⁵ Před volbami oslovil Jobbik představitele všech pravicových stran a nabídl jim své služby. Během předvolební kampaně pracovalo jen pro Fidesz 600 členů Jobbiku.⁹⁶ Volební výsledek přinesl pravici velké zklamání. Fidesz sice získal více mandátů než opoziční socialisté, ale neměl v parlamentu žádného koaličního partnera, socialisté tak mohli vytvořit vládu s liberály. Radikálně pravicový MIÉP se do parlamentu těsně nedostal, když získal 4,37 procenta hlasů.⁹⁷ Pro Jobbik přinesly volby několikanásobné zklamání a staly se hlavním impulzem k založení vlastní politické strany.

Podle vyjádření zakladatelů Jobbiku z roku 2003 cítili velký nevděk. Na velké demonstraci, která se konala v Budapešti mezi dvěma koly jim nebylo dovoleno se na mítinku Fideszu prezentovat s vlastní vlajkou. Údajně jim ani za jejich pomoc z Fideszu nikdo nepoděkoval.⁹⁸ Vzhledem k tomu, že daná vyjádření zazněla už v roce 2003, kdy se Jobbik proti Fideszu příliš nevymezoval, lze je pokládat do určité míry za důvěryhodná. Tehdejší předseda Jobbiku Dávid Kovács zazlíval Fideszu vyjádření místopředsedy strany Zoltána Pokorného, že jsou výsledky voleb vlastně výhra, protože se do parlamentu nedostala krajní pravice.⁹⁹ Bezprostřední příčinou vzniku Jobbiku jako

⁹³ MDF se od pohlcení „zachránilo“ na poslední chvíli, ve volbách 2006 se velmi těsně dostalo, ale transformace strany směrem ke konzervativně-liberální straně možná definitivně pohřbily volby 2010

⁹⁴ Srov. Lakner, Zoltán. Hungarian Parties and the European Union. In: Politikatudományi Szemle, 1-2/2004 s.139-158.

⁹⁵ Vyjádření Gábora Szabó v dokumentárním filmu Jobbik nemzedék – v archívu autora.

⁹⁶ Koltay s.222.

⁹⁷ www.valasztasok.hu ověřeno k 13.5.2010.

⁹⁸ Koltay s.223 a s. 158.

⁹⁹ Koltay s.29.

politického hnutí se stala až demonstrace na Erzsébet hídu (Alžbětina mostě) v centru Budapešti. Blokovat mosty přes Dunaj patřilo vždy k neúčinnějším metodám nátlaku, což se ostatně prokázalo i při největší podobné akci z roku 1990, kdy taxikáři na protest proti zdražení benzínu zablokovaly všechny mosty a ve svých požadavcích nakonec uspěli.¹⁰⁰ Když se volební komise rozhodla v souladu s volebním zákonem spálit dva měsíce po volbách volební lístky, zorganizovala skupina demonstrantů uzavření Alžbětina mostu. Demonstrace proběhla, ale byla poměrně záhy rozpuštěna policií s použitím donucovacích prostředků a předvedením řady demonstrantů. Studentský spolek Jobbik akci spolupůřádal, jeho představitelé věřili, že socialisté zfalšovali výsledky voleb. Fidesz se od podobných akcí samozřejmě distancoval, což vedlo k definitivnímu konci spolupráce mezi Jobbikem a Fideszem. O několik dní později v červenci 2002 založilo 15 členů Jobbiku politické hnutí Jobbik Magyarorszáért Mozgalom (Hnutí za lepší či „pravější“ Maďarsko).¹⁰¹ Hnutí se tak oddělilo od univerzitní pŮdy, otevřelo se zájemcům bez rozdílu věku a definovalo se jako nezávislý politický subjekt. Ve svém ustavujícím prohlášení uvedli, že Fidesz nedostatečně zastupuje národní zájmy a MIÉP se rozpadá a není již schopen zastupovat pravicové hodnoty.¹⁰²

Po volbách rozdělení společnosti neutichlo. Viktor Orbán se pokusil udržet politickou angažovanost obyvatel z předvolební kampaně a vyhlásil záměr podporovat zakládání občanských organizací takzvaných Občanských kruhů (Polgári körök).¹⁰³ Mělo se jednat o spolky politické i lokální, přátelské skupiny propojené navzájem sítí. Orbán tak chtěl vtáhnout i civilní sféru do politiky. Celkem vzniklo asi 7500 podobných spolků.¹⁰⁴ Do iniciativy se zapojili i známé osobnosti a Orbán se snažil získat si zástupce z různých pravicově smýšlejících skupin. Za Jobbik byl do jakéhosi vedení těchto kruhů nominován Gábor Vona, který měl k Fideszu z Jobbiku nejblíže. Poté, co se v roce 2003 Jobbik přetransformoval z hnutí na politickou stranu se Vona rozhodl z Občanských kruhů vystoupit a zapojit se do nově vzniklého Jobbiku jako místopředseda.¹⁰⁵

Od přeměny v hnutí se Jobbik snažil uchytit a zorganizovat základní síť místních (respektive alespoň župních) organizací. Již tehdy začal s objížděním vesnic a

¹⁰⁰ Romsics, Ignác. Magyarorszáğ története a XX. században. Budapest: Osiris, 2005 s.581.

¹⁰¹ DVD Jobbik nemzedék.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ <http://www.polgari-kor.hu/hirek/hirek.php?mit=bovebben&kat=2&id=51> ověřeno k 1.5.2010.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Koltay s.223.

organizováním různých menších shromáždění k všemožným výročím a politickým událostem. Opíral se v tuto dobu pouze o členy spolku a jen velmi pomalu přibíral další členy. Na tématu, kde se poprvé mohl nějakým způsobem profilovat, byla jednoznačně kampaň před referendem k EU v dubnu 2003. Jobbik uspořádal několik demonstrací a aktivně vystupoval na straně kampaně za NE. Podle Jobbiku se podmínky vyjednaly špatně, volný trh uškodí kapitálově slabým malým a středním podnikům a zničí zemědělce, kteří dostanou jen 25% dotace, oproti starým členským zemím. Jobbik dále kritizoval fakt, že maďarská vláda vydělila na kampaň k referendu dvě miliardy forintů, ale pouze na podporu vstupu, její odpůrci nic nedostali.¹⁰⁶

V říjnu roku 2003 se Jobbik transformoval z hnutí na politickou stranu. K založení došlo den po maďarském státním svátku – výročí povstání roku 1956, 24. října. Jobbik se k tradici roku 1956 přihlásil, dokonce se na ustavujícím sněmu objevil i Gergely Pongrátz, poslední velitel povstalců od kina Corvin z roku 1956. Sám Pongrátz mluvil o Jobbiku jako o mladých pokračovatelích tradice roku 1956 a předal organizaci původní „děravou“¹⁰⁷ vlajku.¹⁰⁸ K Jobbiku se přidali i vyloučení členové MIÉPu, především vlivná postava Zoltána Balczóa. Bratr v Maďarsku velmi známého několikanásobného olympijského vítěze v moderním pětiboji Andráse byl místopředsedou MIÉPu, v době parlamentního zastoupení MIÉPu poslancem, poté členem budapešťského zastupitelstva.¹⁰⁹ V Jobbiku se stal místopředsedou a stále patří k nejdůležitějším postavám strany. Jeho přestup následně podnítl mnoho bývalých členů MIÉPu k přestupu do Jobbiku.

V zakládacím prohlášení se Jobbik přihlásil ke křesťansko-konzervativním hodnotám, za důvod svého vzniku uvedl zklamání z vývoje po roce 1989, kdy „po čtyřiceti letech zhoubné vlády komunismu přišlo ničení liberalismu, který dále devastuje přirozená lidská společenství, národní identitu, historické církve a rodinu“. Jobbik se vymezil i vůči politické elitě jako takové, která podle něj jen plní požadavky globalizace. Naproti tomu Jobbik si vymezil „skutečné“ problémy, které prý žádná vláda neřeší – demografická krize, romská otázka, rozprodej státního majetku a špatný stav životního prostředí.¹¹⁰

¹⁰⁶ http://jobbik.hu/rovatok/regionalis/a_jobbik_magyarorszagert_mozgalom_a_eu-s_csatlakozasrol ověřeno k 1.5.2010.

¹⁰⁷ Povstalci roku 1956 vyřezali z maďarské vlajky komunistický znak, proto se symbolem povstání stala vlajka s dírou uprostřed.

¹⁰⁸ DVD Jobbik nemzedék.

¹⁰⁹ Koltay s.56.

¹¹⁰ http://jobbik.hu/rovatok/partunkrol/alapito_nyilatkozat ověřeno k 1.5.2010.

Po zbytek roku 2003 a celý rok 2004 se strana snažila dále rozšiřovat svoji organizační strukturu, proniknout do médií a nějakým způsobem zaujmout. Uspořádala velkou demonstraci proti vstupu do EU, kde se objevili i zástupci populistické polské strany Sebeobrana.¹¹¹ Na advent na sebe Jobbik výrazněji upozornil stavěním křížů. Jobbiku se podařilo na 25 místech v Maďarsku, hlavně na náměstích velkých měst, vztyčit kříže jako symbol křesťanského základu vánočních svátků. Podle svých slov tak chtěli upozornit na fakt, že Vánoce jsou „svátky lásky, soudržnosti a křesťanských hodnot a ne komerční akcí obchodníků“.¹¹² Kříže vzbudily poměrně výrazné reakce v médiích, zastupitelstva některých měst se velmi ostře postavili proti jejich stavění na náměstích, přímo je zakázaly v Békéscsabě, Kecskemétu, Győru. V Orosháze nechala radnice už postavený pětimetrový dřevěný kříž odstranit. Jobbik se proti tomu bránil soudně. Strana už v této době disponovala řadou absolventů práv a právně si počínala velmi obratně. Debata o křížích se nakonec stočila přesně na to, o co se podle autorova názoru Jobbik snažil. Někteří komentátoři se pustili do kritiky přítomnosti náboženských symbolů na veřejných prostranstvích, což podnítilo reakce křesťanských založených osobností i představitelů církví. Jobbiku se tak podařilo dostat se centra zájmu a oslovit své potenciální voličské skupiny. Dalším pozitivem pro Jobbik byla podpora řady církevních hodnostářů včetně biskupa ze Szegedu. Církev hrály a hrají v politice Jobbiku důležitou roli, svěcení postavených křížů se účastnili kněží všech historických církví (katolická, reformovaná – kalvínská, luteránská i řecko-katolická). Oficiálně se církev jako organizace distancují od jakýchkoliv politických aktivit svých kněží, ale kontaktů jednotlivými kněžími a Jobbikem existuje od této doby řada.

Vedle otázky Evropské unie se dalším zahraničně politickým tématem pro Jobbik stal útok Spojených států na Irák a participace Maďarska v této vojenské operaci. Jobbik uspořádal několik demonstrací proti účasti Maďarska v zahraničních misích, především v Iráku a Afghánistánu.¹¹³ Podle představ Jobbiku by se armáda měla spíše koncentrovat na obranu vlastní země, Jobbik rovněž vystoupil proti úplnému zrušení povinné vojenské služby. Média zpočátku věnovala Jobbiku poměrně široký prostor, o samotném založení strany referovaly i mnohé televizní kanály, bez jakýchkoliv negativních konotací. Navíc několik výše zmíněných témat, na kterých se strana mohla

¹¹¹ http://jobbik.hu/rovatok/jobbik_aktualis/eu-csatlakozas_ellenes_nagygyules_a_fovarosban ověřeno k 1.5.2010.

¹¹² http://jobbik.hu/rovatok/rolunk_irtak/adventi_kereszt_a_moricz_zsigmond_korteren ověřeno k 1.5.2010.

¹¹³ http://jobbik.hu/rovatok/jobbik_aktualis/tuntetes_a_magyar_katonak_visszahivasa_erdekeben ověřeno k 1.5.2010.

profilovat v médiích, pak způsobilo, že Jobbik získal měřitelné preference v průzkumech veřejného mínění, i když zatím na hranici statistické chyby.¹¹⁴ Eurovoleb se Jobbik nezúčastnil s poukazem na fakt, že nesouhlasil se vstupem do EU a že referendum o vstupu ani nebylo platné, protože se ho zúčastnilo méně než 50 procent voličů.¹¹⁵ Na své voliče tehdy apeloval, aby k volbám vůbec nechodili, protože všechny strany stejně prosazují vůli Evropské unie.¹¹⁶ Ve skutečnosti se dá říci, že Jobbik ještě nedisponoval dostatečnou silou, aby mohl sám kandidovat.

Rok před parlamentními volbami byly pozice Jobbiku nadále slabé, i proto došlo v říjnu 2005 k vytvoření předvolební koalice se stranu MIÉP, nazvanou Harmadik út – Třetí cesta, jako vymezení se vůči systému dvou stran. Podle politologa Tókéczkiho se István Csurka, poté co vyloučil ze své strany celou střední generaci inteligence, v nouzi rozhodl, že dá prostor mladší generaci, i když vzájemné vztahy s Jobbikem nebyly vždy ideální. „Větší krok učinil Csurka, protože jeho strana představuje zavedenou značku, větší cenu ale zaplatí Jobbik, protože na sebe vzal všechny domnělé i skutečné politicko-ideologické problémy, kterými je MIÉP zatížen, mínil v té době Tókéczki.“¹¹⁷ Koalice těchto dvou stran se v kampani zaměřila na sdělení tři základních věcí svým voličům. Zaprvé, že představují alternativu Fideszu, jako více zásadová strana, což se objevilo ve volebním heslu MIÉPu – „ani levicová, ani pravicová – křesťanská a maďarská“ (strana). Zadruhé, že hlas jejich voličů nebude ztracen a oni se skutečně do parlamentu dostanou. A zatřetí heslem „bez nás to nepůjde“, kde v předvolebním spotu ukazovali, že i když vyhraje Fidesz, socialisté se spojí se svobodnými demokraty a budou mít v parlamentu většinu, proto měl volič volit koalici MIÉP – Jobbikem, kteří zajistí Fideszu koaliční většinovou vládu.¹¹⁸

Rok 2006 se zdá být pro další osud Jobbiku klíčový. Sice se nedostal do parlamentu, ale ukázal se jako akceschopnější i více ke kompromisu ochotnější stranou než jeho partner a konkurent MIÉP. I mimo parlament si Jobbik dokázal udržet svá témata a během demonstrací na podzim 2006 byl schopen jednak aktivizovat své

¹¹⁴ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/a_median_adatai_szerint_merheto_a_jobbik_tamogatottsaga ověřeno k 1.5.2010.

¹¹⁵ Speciálně pro referendum o EU se měnil zákon, jinak aby referendum bylo platné, je potřebná nadpoloviční účast voličů.

¹¹⁶ Volební spot Jobbiku <http://www.youtube.com/watch?v=K3OrTUKJ26o> ověřeno k 1.5.2010.

¹¹⁷ Tókéczki, László. A Harmadik Út – a MIÉP és a Jobbik szövetsége, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2005-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhazsnú Alapítvány Magyarország politikai évkönyve, 2006 s.233.

¹¹⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=OueAYLsBcJl> ověřeno k 13.5.2010.

členstvo a hlavně navázat jistý kontakt i s radikálnějšími skupinami než je on sám. To vše zásadním způsobem ovlivnilo další podobu strany.

Samotné volby v roce 2006 skončily pro členy Jobbiku dalším zklamáním. Vláda socialistického premiéra Ference Gyurcsánye se udržela u moci, opět v koalici socialistů a svobodných demokratů. Koalice MIÉP – Jobbik sice získala nejvíce hlasů z mimoparlamentních stran, ale s 2,2 procenty hlasů dalece zaostala za pětiprocentní hranicí nutnou pro vstup do parlamentu. O hlasování obecně se dá říci, že vzrostla volební účast, což většinou škodí malým stranám s rozhodnutými voliči. Oproti volbám v roce 2002, kdy mimoparlamentní strany získaly 11 procent hlasů, se voliči ještě více přiklonili k hlasování pro jednu ze dvou velkých stran, mimoparlamentní strany získaly pouze tři procenta.¹¹⁹

Již před samotnými volbami se v koalici MIÉP – Jobbik objevily první trhliny. V mnohém se tak naplno ukázaly důvody, které vedly mladé členy hnutí MIÉP, aby se přidali k Jobbiku. Před volbami se mělo nedaleko od budovy parlamentu konat protestní shromáždění, za odstranění rudé hvězdy z památníku sovětské armádě. Akci organizoval Jobbik, ale MIÉP se na poslední chvíli z akce stáhnul a na náměstí Svobody (Szabadság tér) se neobjevil. Rozpory se objevily i v taktice. Po prvním kole voleb se koalice měla rozhodnout, jaký postup zvolí pro kolo druhé, které probíhá v těch jednomandátových volebních obvodech, kde žádný kandidát nezískal nadpoloviční většinu hlasů.¹²⁰ Csurka osobně vyzval své voliče, aby nešli volit vůbec, údajně počítal se spojením Fideszu se svobodnými demokraty. Podle něj se měla opakovat situace, kdy se v parlamentu v roce 2005 podařilo Fideszu a SZDSZ prosadit svého kandidáta na prezidenta republiky. Podle Csurky Fidesz jen škodí národnímu radikalismu.¹²¹ Jobbik a někteří členové MIÉPu se naproti tomu vyslovili pro výměnu vlády a podpořili kandidáty pravice.

Vzájemné odcizování pokračovalo v podzimních volbách do samospráv. MIÉP se snažil stavět vlastní kandidáty a to včetně kandidáta na primátora Budapešti, protože v hlavním městě byla podpora MIÉPu tradičně nejvyšší. Jobbik však raději podpořil společného kandidáta pravice Istvána Tarlóse, kterého navrhl Fidesz. Jobbik navíc

¹¹⁹ Kisgyöri R., Kis pártok a hatalom vonzásában, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2006-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2007 s.1110.

¹²⁰ Maďarsko používá supersmíšený volební systém – z 386 poslanců je 176 voleno v jednomandátových volebních obvodech, další část na župních kandidátkách a vše ještě vyvažuje kompenzační celostátní listina.

¹²¹ Juhasz A., Somogyi Z. s.1326.

podepsal několik dohod o společných kandidátech s Fideszem i v dalších městech. V propukajícím sporu hrála velkou úlohu vnitřní krize v MIÉPu a fakt, že strany oslovovali stejnou skupinu voličů, i když rozdílnou rétorikou, MIÉP se tradičně opíral o antisemitskou rétoriku, zatímco Jobbik hledal vzory u svých západních vzorů v podobě proti-přestěhovalcké politiky.¹²² Bezprostřední příčinou rozchodu se stal spor o rozdělení peněz. Společná koalice MIÉP- Jobbik získala svým volebním výsledkem nárok na státní příspěvek. O jeho rozdělení se strany domluvily již před volbami v poměru 50:50. Csurka se ale snažil rozdělení dodatečně změnit a poukazoval na větší zastoupení své strany na předních místech kandidátek. Navrhovaný poměr stranou MIÉP tak měl činit tři čtvrtiny ku čtvrtině, později dvě třetiny ku třetině. Pro Jobbik to ale měl být první státní příjem a nakonec se straně podařilo udržet původní rovnocenný poměr, za cenu definitivního rozchodu obou stran.¹²³

Rok 2006 přinesl kromě voleb ještě jednu naprosto klíčovou politickou událost. Dne 17. září odvysílalo státní rádio nahrávku, v které se premiér Gyurcsány přiznal k lhaní o skutečném hospodářském stavu země před parlamentními volbami. Projev, učiněný na uzavřeném stranickém jednání v Balatonöszödu, vstoupil i v českých médiích do povědomí citáty typu: „lhali jsme ráno, lhali jsme večer...celé poslední dva roky jsme nedělali nic jiného, než že se prolhali k dalším volbám“.¹²⁴ Již několik hodin po zveřejnění projevu se před budovou parlamentu shromáždily davy, jež se následně přesouvaly i na budínský hrad před prezidentský palác a před vilu premiéra. Demonstranti provolávali protivládní hesla a požadovali okamžitý odchod premiéra, policie ale neměla důvod k zásahu, protože v době před volbami nemá policie podle maďarských zákonů právo rozpustit ani neohlášenou demonstraci.¹²⁵ A do regionálních voleb tehdy zbývaly dva týdny. Hlavním místem demonstrací se stalo Kossuthovo náměstí před parlamentem, kde vyrostlo i podium pro řečníky. Když se tam ale objevil předseda MIÉPu István Csurka, vítalo ho náměstí pokřikem „nechceme Csurku“.¹²⁶ Události se v následujících dnech vymkly kontrole, zvláště vypálením budovy státní televize, když redaktoři odmítli přečíst požadavky demonstrantů. V této době se média ve zvýšené míře věnovala radikálním a extremistickým skupinám, které se na akcích

¹²² Tamtéž, jako názorná ukázka – články ve stranickém časopise Barikád 5/2009.

¹²³ Kisgyőri R., Akik nem adták fel – kis pártok küzdelme a túlélésért, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2007-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2008 s.137.

¹²⁴ http://zpravy.idnes.cz/lhali-jsme-a-nic-nedelali-pobouril-madary-premier-fbc-/zahranicni.asp?c=A060918_112144_zahranicni_miz ověřeno k 1.5.2010.

¹²⁵ Juhasz A., Somogyi Z. s.1327.

¹²⁶ Tamtéž s.1328.

účastnily. Během trvání nepokojů vznikali různé nové skupiny a docházelo k navazování kontaktů mezi nimi navzájem. Kromě skupinek různých fotbalových výtržníků, kteří se starali o násilné akce proti policii, se shromáždění a pochody zúčastnily i pokojní demonstranti. Sám Viktor Orbán svolával demonstrace za odvolání vlády, ke kterým se i Jobbik oficiálně přidával.¹²⁷ Po vypuknutí násilností ale Fidesz svá shromáždění odvolal. Vedle vypálení televize se druhý velký exces udál na státní svátek k padesátému výročí povstání 1956 23. října. Demonstrantům se podařilo dokonce zprovoznit sovětský tank, jež sloužil jako muzejní exponát, následnou noc se Budapešť proměnila v bojovou zónu zakončeným tvrdým zásahem policie.

Jobbik se po parlamentních volbách snažil o navázání spolupráce s Fideszem a hlavně s Křesťansko- demokratickou lidovou stranou (KDNP)¹²⁸, jež působí jako tradiční koaliční partner Fideszu a například v parlamentu po volbách 2010 má vlastní frakci. Jobbik začal v této době vydávat i vlastní časopis Magyar Mércé.¹²⁹ Demonstrace zastihly Jobbik v čase předvolebních příprav, proto strana uzavřela tolik dohod s Fideszem a ostatními stranami před regionálními volbami. Za společný cíl všech subjektů, svržení Gyurcsányiho vlády a vypsání nových voleb, vyrazili příznivci i členové strany demonstrovat. Zde se dá jen těžko určit, jak velká část z nich se účastnila pokojných demonstrací a kdo všechno se případně přidal na stranu agresivní části davu. Jobbik sám obviňoval z výtržností anarchisty a jiné nekalé živly a od násilí se distancoval,¹³⁰ na druhou stranu silně kritizoval zásah policie a požadoval všeobecnou amnestii pro demonstranty.¹³¹ Jednou z hlavních osobností demonstrací na náměstí před parlamentem se, vedle téměř symbolů krajní pravice Lászlóa Toroczkaiho a Györgye Budaházyho, stal místopředseda Jobbiku Tamás Molnár.¹³²

Jobbiku přinesly podzimní události několik zásadních změn. „Krajní pravice se stala na podzim 2006 viditelným faktorem, protože každý politický subjekt i všichni komentátoři museli vymezit svůj vztah vůči krajní pravici. Tím získala krajní pravice možnost, aby vystoupila na veřejnost a představila vlastní politické představy.“¹³³ To se

¹²⁷ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemleny/a_jobbik_csatlakozik_a_penteki_kossuth_teri_tunteteshez ověřeno k 1.5.2010.

¹²⁸ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemleny/a_kdnp_es_a_jobbik_debreceni_osszefogasarol ověřeno k 1.5.2010.

¹²⁹ http://jobbik.hu/rovatok/ajanlo/megjelent_a_magyar_merce_masodik_szama ověřeno k 1.5.2010.

¹³⁰ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemleny/anarchistak_egy_jobbikos_autojat_is_szetverték ověřeno k 1.5.2010.

¹³¹ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemleny/kozkegyelmet_a_politikai_foglyoknak ověřeno k 1.5.2010.

¹³² Juhasz A., Somogyi Z., s.1324.

¹³³ Juhasz A., Somogyi Z., s.1328.

ovšem týkalo nejen Jobbiku, ale i dalších subjektů. Vzhledem k tomu, že se z parlamentních stran od demonstrací kvůli jejich násilnému vyvrcholení všichni distancovali, Jobbik mohl zaujmout jedinečnou roli zastávce „spravedlivé věci“. Jak ukázaly následné regionální volby, voliči se ani ne půl roku od parlamentních voleb přiklonili na stranu pravice a socialisté prohráli ve všech župách s výjimkou těsného vítězství v Budapešti.¹³⁴ S požadavkem na odstoupení premiéra tak měli demonstranti jednoznačnou podporu obyvatelstva. Jobbik tak oslovil velkou skupinu budoucích voličů, nespokojených s vládou, navíc pro celou radikální i extrémní pravici začal platit jako jediná potenciálně parlamentní strana v rámci ústavně-konformního spektra, která mohla zastupovat jejich zájmy. Toto byl moment, který podle názoru autora zásadním způsobem proměnil charakter strany Jobbik jako takové.

Koalice MIÉP – Jobbik se rozpadla, kromě již zmíněných sporů, i proto, že se jednalo o typický případ koalice dvou stran, které oslovovaly stejný elektorát. Spolupráce z voleb se tak postupně vrátila k předchozí rivalitě.¹³⁵ Z hlediska dalšího vývoje Jobbiku sehrál důležitou roli i spor uvnitř MIÉPu po volbách, který vedl k další marginalizaci MIÉPu a přechodu části členstva do Jobbiku. Po neúspěšných volbách vyvstaly v MIÉPu otázky jako dále pokračovat a hlavně s kým. Předseda budapešťské organizace MIÉPu István Pál Szabó položil stranickému vedení několik otázek. Zajímala ho klesající členská základna a její stárnutí, vztah k ostatním stranám pravického spektra a další možná spolupráce v rámci koalice MIÉP – Jobbik. Vzhledem k tomu, že na svoji iniciativu nedostal žádnou odpověď, rozeslal členské základně svoji kritiku.¹³⁶

Podle Szabóa nenabízí strana pro mladší členy žádnou perspektivu, ti raději vstupují do Fideszu nebo Jobbiku, kde najdou víc příležitostí. Strana podle něj selhala v koordinaci kampaně v jednotlivých regionech, protože se „nedá celá strana řídit osobním vedením shora“. K této kritice se přidali další vlivní politici MIÉPu. Na kongresu strany ale István Csurka udržel své silné postavení a všechny kritiky nechal ze strany vyloučit.¹³⁷ Jak se vyjádřili již zakládající členové Jobbiku v roce 2003, autoritativní osobnost Istvána Csurky blokovala další rozvoj strany, ale jeho odstavení

¹³⁴ Körösesny, 2007 s.57.

¹³⁵ Kisgyőri, 2008 s.137.

¹³⁶ Tamtéž s.138.

¹³⁷ Tamtéž.

by pravděpodobně přineslo ztrátu i zbývajících voličů.¹³⁸ Po tomto štěpení MIÉPu Jobbik svého konkurenta definitivně přerost a začal se zaměřovat i na získání jiného elektorátu.

Jobbik prošel na konci roku 2006 také změnou, na kongresu strany v koncem listopadu se volil nový předseda. Dosavadní předseda Dávid Kovács se již o post neucházel¹³⁹ a tak došlo na souboj mezi Gáborem Vonou a Tamásem Molnárem. Molnár patřil ke starší generaci (ročník 1955) zakladatelů strany, známým se stal jako umělec a politický aktivista proti komunismu v osmdesátých letech.¹⁴⁰ Ve volbě však jednoznačně poměrem 21:79 zvítězil Gábor Vona. Vona předestřel tři hlavní pilíře svého programu nazvaného Nový radikalismus.¹⁴¹ Za prvořadou definoval ochranu národních hodnot, odbornou připravenost a srozumitelnost spojenou s kultivovaným projevem. Nový radikalismus mohl podle Vony uspět jen, když „bude mít dostatečné odborné zázemí v programu a bude prezentován dynamičtěji a srozumitelněji“.¹⁴² Gábor Vona rovněž zdůraznil, že strana se musí stát více „szallónképes“ – společensky přijatelnou, aby na ni nebylo pohlíženo jako na extremistickou, jako se to dělo v případě MIÉPu.¹⁴³

V povolebním čase strana nesměla polevit a snažila se zůstat v povědomí voličů. V dubnu 2007 strana zveřejnila program Gábora Bethlena, ve kterém se snažila ve 12.bodech obsáhnout hlavní problémy země a nabídnout na ně své řešení.¹⁴⁴ Strana se snažila vyjadřovat se ke všem politickým otázkám, zveřejňovat na svých stránkách stanovisko strany a hlavně nabízet vlastní alternativy, v duchu odborného přístupu vyhlášeného Gáborem Vonou. Strana Jobbik se ale nebála podpořit i požadavky jiných politických stran, pokud byly v souladu s hodnotami Jobbiku, podpořila například návrh KDNP na volné neděle (zavírací den pro obchody).¹⁴⁵ Strana se v roce 2007 zaměřila na dvě hlavní témata, zřízení Maďarské gardy a obhájení pojmu „cikánská zločinnost“.

Předseda strany Gábor Vona připravoval založení Maďarské gardy již od konce roku 2006. Podnětem k založení podobné organizace, kromě zviditelnění strany, se stala

¹³⁸ Koltay s.230.

¹³⁹ Stal se řadovým místopředsedou.

¹⁴⁰ http://jobbik.hu/rovatok/bemutatkozasa/molnar_tamas_a_jobbik_alelnokenek_oneletrajza ověřeno k 13.5.2010.

¹⁴¹ Kisgyőri, 2008 s.141.

¹⁴² http://jobbik.hu/rovatok/rolunk_irtak/interju_vona_gaborral_a_jobbik_uj_elnokevel ověřeno k 1.5.2010.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Program Gábora Bethlena.

¹⁴⁵ Kisgyőri, 2008 s.142.

událost v obci Olaszliska. V říjnu 2006 projížděl jistý muž téměř krokem na svém autě romskou vesničkou, kde mu pod auto vběhlo malé dítě. Ač se dítěti skoro nic nestalo, romský dav se na muže vrhnul a před zraky jeho vlastních dětí ho ubil k smrti.¹⁴⁶ Případ šokoval maďarskou veřejnost a částečně i vedl k inspiraci na založení Maďarské gardy. Strana deklarovala cíl založit „nové vlastenecké hnutí, na dobrovolnosti postavenou a na územním principu fungující národní gardu“.¹⁴⁷ V srpnu 2007 tak došlo k založení Maďarské gardy. Původně v civilním duchu začínající organizace se zviditelnila slavností na Budínském hradě, kde složilo slib prvních 56 gardistů.¹⁴⁸ Gábor Vona pro myšlenku získal i nestraničné osobnosti, zakládacího ceremoniálu se zúčastnili Mária Wittner – poslankyně za Fidesz a účastnice povstání 1956, bývalý ministr obrany ve vládě Józsefa Antalla Lajos Für, či předseda Světové organizace Maďarů Miklós Patrubány.¹⁴⁹ Garda ve svém zakládajícím prohlášení zdůraznila, že chce „podporovat fyzický, duševní i duchovní rozvoj svých členů, aby mohli cíle vykonávat s příkladnou efektivitou, silou, pokorou a cílevědomostí. Pečovat o maďarské kulturní a historické tradice, které si klade za cíl předávat další generaci. Aktivně se účastnit odstraňování následků katastrof, zajišťování pořádku a ochrany obyvatel. Podporovat a organizovat charitativní a sociální mise. Při výjimečném stavu posílit obranyschopnost státu. Rovněž si přeje být částí nebo páteří možné budoucí Národní gardy.“¹⁵⁰ Jako uniformy si zvolili „černé boty, černé kalhoty, bílá košile, černá vesta s árpádovským znakem vpředu a lvem na zádech a čepici typu Bocskai“.¹⁵¹ Oblečení má tedy připomínat tradiční vesnický oděv (kromě bakančat a čepice), jaké se nosí v některých etnografických oblastech Maďarska.¹⁵² Již další měsíce potvrdili, že Garda nebyla schopná naplnit svou představu, že bude stát „nad politickými stranami i nad hranicemi“, protože Gábor Vona zůstal předsedou Jobbiku i Gardy zároveň.¹⁵³ Strana i Garda pak společně začali „upozorňovat na fenomén cikánské zločinnosti“ a údajného protimaďarského rasismu a dostali se postupně do sporu s Celostátní romskou samosprávou (Országos Cigány Önkormányzat – OCÖ).

¹⁴⁶ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/170042-za-lyncovani-ucitele-dostal-madarsky-rom-do-zivotni-trest.html> ověřeno k 13.5.2010.

¹⁴⁷ http://jobbik.hu/rovatok/szakmai_hatteranyagok/nemzetvedelmi_strategia ověřeno k 13.5.2010.

¹⁴⁸ http://jobbik.hu/rovatok/ajanlo/teged_is_var_a_magyar_garda ověřeno k 13.5.2010.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Zakladací deklarace Maďarské gardy http://magyargarda.hu/alapito_nyilatkozat ověřeno k 13.5.2010.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Podobný oděv se používá například v etnografické oblasti Kalocsa.

¹⁵³ Kisgyőri, 2008 s.143.

Strana se, i vzhledem ke svému věku, zaměřila na oslovení mladé generace. Podle Gábora Vony „Dnes již není rebelství, když je někdo liberální, ale naopak když je konzervativní. Hodnotná část dnes dorůstající generace vidí vzpouru v odpovědnosti, pořádku a vědomí silné identity. Jobbik je stranou této revoltující maďarské mládeže.¹⁵⁴ Snahou o získání mládeže se ale dostala do konfrontace s Fideszem, který tradičně boduje mezi mladšími.¹⁵⁵ Strana tak postupně dospěla od spolupráce k vymezení se vůči Fideszu, například i prohlášením, že je třeba nové změny režimu,¹⁵⁶ protože ta původní neproběhla jak měla a ani Fidesz tomu nedokázal pomoci.¹⁵⁷

V roce 2008 se Jobbik objevoval v médiích ve svých dvou tématech – romské otázce a Gardě. V místech, kde došlo k útoků nebo krádežím, z kterých místní podezřívali Romy, pořádala Maďarská garda své demonstrace. Dostávala se při nich ale do konfliktu s místní romskou menšinou, i když se jednalo o verbální výměny názorů. Pro Jobbik se Garda začala stávat svým radikálním vystupování svým způsobem přítěží, navíc stále zůstával nejasný konkrétní vztah těchto dvou subjektů navzájem.¹⁵⁸ Proto podepsali v listopadu 2008 obě strany dohodu. V té si potvrdili vzájemnou nezávislost a partnerství, Jobbik se tak snažil se aspoň symbolicky se oddělit do Gardy. Kvůli Gardě došlo i k menší roztržce v Jobbiku, kdy v březnu 2008 stranu opustili tři členové vedení strany, včetně bývalé předsedy strany Dávida Kovácse. Své vystoupení zdůvodnili právě tím, že Jobbik vytvořil organizaci, kterou není schopen do budoucna ovládat. Jobbik tak nebude schopen účinně filtrovat, kdo se do Gardy hlásí, protože je to právně zcela nezávislá organizace.¹⁵⁹ Tři členy Jobbiku ale nikdo další nenásledoval. Roztržka se objevila i v řadách Gardy, kdy velitel Gardy István Dósa přišel v listopadu s návrhem na větší odtržení Gardy od Jobbiku.¹⁶⁰ V organizaci byl ale přehlasován a tak se z Maďarské gardy vydělil a založil s malou skupinou lidí vlastní organizaci. I ta ale byla pozdějším rozhodnutím soudu zrušena. Novým velitelem Gardy se stal Róbert Kiss, který vedl organizaci i v květnu roku 2010.

Od března 2008 probíhalo soudní řízení o zakázání Maďarské gardy. V řízení se osobně angažoval ministr spravedlnosti Tibor Draskovics, jako další účastníci vystoupila i Celostátní romská samospráva a Židovská obec. Soud v první instanci

¹⁵⁴ http://jobbik.hu/rovatok/rolunk_irtak/tisztak_nemzedeke ověřeno k 13.5.2010.

¹⁵⁵ Kisgyőri, 2008 s.144.

¹⁵⁶ Rendszerváltozás – označení pro změnu režimu po roce 1989.

¹⁵⁷ Kisgyőri, 2008 s.144.

¹⁵⁸ Kisgyőri, 2009 s.154.

¹⁵⁹ <http://index.hu/belfold/hirek/345594> ověřeno k 13.5.2010.

¹⁶⁰ http://jobbik.hu/rovatok/rolunk_irtak/nem_fogom_tetlenul_nezni_hogy_lezulesztik_a_gardat_interju_vona_gaborral ověřeno k 13.5.2010.

rozhodl v prosinci 2008 Gardu rozpustit, ale právní zástupce Gardy Tamás Gaudi-Nagy podal odvolání.¹⁶¹ O definitivním zázaku tak rozhodl až odvolací soud po eurovolbách, začátkem července 2009, což následně ještě musel potvrdit ústavní soud v prosinci roku 2009.¹⁶² Garda ale reálně nezanikla, již koncem března vzniklo sdružení s názvem Nová maďarská Garda, její vedení, složení i uniforma jsou v podstatě identické jako u zakázané Maďarské gardy.¹⁶³

Kromě Gardy žila strana Jobbik i jinými událostmi, organizovala různé akce a průvody k historickým výročím, k výročí úmrtí Horthyho, jeho příjezdu do Budapešti v roce 1919 a také oslavila 150 let od narození biskupa ze Székesfehérváru Ottokára Prohászky.¹⁶⁴ Jobbik se společně s Gardou podílel na protestech proti zásahu slovenské policie proti fotbalovým fanouškům v Dunajské Středě v listopadu 2008, kdy se dokonce strana pokoušela blokovat vždy jeden pruh hraničních přechodů a pořádat před slovenským velvyslanectvím demonstrace.¹⁶⁵ V závěru roku se straně podařilo získat cenou osobnost, pozici lídra kandidátky do Evropského parlamentu přijala Krisztina Morvaiová, právnička a známá osobnost.

V kampani k eurovolbám 2009 strana Jobbik vsadila na taktiku prezentovat sebe samu jako jedinou euroskeptickou stranu. Jobbiku jako malá neparlamentní strana si nemohl dovolit nákladnou kampaň. Místo toho těžil z výhody internetu. Strana má dlouhodobě jednu z nejlepších prezentací na internetu, což je samozřejmě dáno věkovým složením členů Jobbiku. Kromě přehledných stránek a propagace na spřízněných portálech jako kuruc.info rozjel Jobbik vlastní zpravodajství, prostřednictvím krátkých přibližně desetiminutových zpráv umístěných na serveru youtube. Kromě toho uveřejňuje všechna vystoupení svých představitelů v médiích rovněž na svých stránkách. Dalším prostředkem, jak informovat své příznivce, se stal stranický časopis Barikád a jeho internetové stránky. Těmito prostředky mohla strana oslovovat jen mladé a nebo již rozhodnuté voliče. Do médií dostávali její představitelé pozvaní jen minimálně, proto se strana vždy snažila zviditelňovat se různými akcemi, byť často v negativním světle. Strana již v těchto volbách vsadila na objíždění venkova a pořádání malých stranických mítinků a setkání s voliči i v té nejmenší obci.

¹⁶¹ <http://index.hu/belfold/magyargard70/> ověřeno k 13.5.2010.

¹⁶² <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/187014-nejvyssi-soud-v-madarsku-potvrdil-rozpusteni-madarske-gardy.html> ověřeno k 13.5.2010.

¹⁶³ http://magyargarda.hu/alapito_nyilatkozat ověřeno k 13.5.2010.

¹⁶⁴ Kisgyőri, 2009 s.152.

¹⁶⁵

http://jobbik.hu/rovatok/kozlemleny/a_felvideki_megyehatarokon_sorakozik_fel_a_magyar_garda_es_jobbik ověřeno k 13.5.2010.

V předvolební kampani se objevily i negativní plakáty proti straně, v Budapešti si někdo objednal billboardy s nápisem Nyilas Barbie (Barbína šípových křížů) s fotografií Krisztiny Morvaiové.¹⁶⁶

Volby do Evropského parlamentu proběhly v červnu 2009 a skončily vítězstvím strany Fidesz a drtivou porážkou vládních stran.¹⁶⁷ Fidesz získal 56% hlasů a 14 křesel, vládnoucí socialisté jen 17,37% a 4 křesla. Obrovským překvapením se stal úspěch strany Jobbik, která získala 14,77%, Krisztina Morvaiová, Zoltán Balczó a Csanád Szegedi byli zvoleni europoslanci.¹⁶⁸ Politolog Körösényi vidí příčiny úspěchu Jobbiku v několika faktorech. Zaprvé strana využila obecné znechucení z politiky a útočila nejen na vládu, ale na celou politickou elitu, což prezentovala svým prezentováním se jako Nová síla.¹⁶⁹ Jobbik se tak vymezil i vůči straně Fidesz a získával hlasy jak na úkor socialistů, tak i na úkor Fideszu.¹⁷⁰ A vedle toho jmenuje Körösényi i Maďarskou gardu a romskou otázku.¹⁷¹

Úspěch přinesl Jobbiku více prostoru v médiích i příliv nových členů, strana mezi eurovolbami z června 2009 a parlamentními volbami v dubnu 2010 zdvojnásobila počet členů z pěti tisíc na více než deset tisíc.¹⁷² Pro parlamentní volby strana vypracovala nový program, který pod názvem „Radikální změnu“ představila v lednu 2010.¹⁷³ Předvolební kampaň Jobbiku stála na osvědčených tématech (viz další kapitola) a Jobbik uspořádal několik tisíc předvolebních setkání s voliči.¹⁷⁴ Volební kampaň provázelo odhalování korupčních afér vládních stran, boj Fideszu o získání ústavní většiny a socialistů a Jobbiku o druhé místo. Každá ze tří strany se snažila diskreditovat dvě další, Fidesz představoval své rivaly jako dvě krajní strany. Socialisté se snažili strašit spojením Fideszu a Jobbiku po volbách a prezentovali se jako jediná

¹⁶⁶ http://jobbik.hu/rovatok/valasztasi_hirek/letoltheto_a_jobbik_valasztasi_programja ověřeno k 13.5.2010.

¹⁶⁷ Körösényi, András. The Hungarian political system. Budapest : Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, 2009 s.284.

¹⁶⁸ http://jobbik.hu/rovatok/rolunk_irtak/vona_a_jobbik_nem_ul_magyarellenes_partokkal_kozos_frakcioba ověřeno k 13.5.2010.

¹⁶⁹ Körösényi, 2009 s.285.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² Podle rozhovoru s Gáborem Szabóem.

¹⁷³ http://jobbik.hu/rovatok/valasztasi_hirek/letoltheto_a_jobbik_valasztasi_programja ověřeno k 13.5.2010.

¹⁷⁴ Podle informací Gábora Szabóa přes čtyři tisíce.

demokratická alternativa. Jobbik zase vystupoval s heslem „20 let za 20 let“ snažil se ukazovat oba své protivníky jako jedno „zlo“.¹⁷⁵

V dubnových volbách 2010 vyhrála strana Fidesz se ziskem 52% a ziskem 174 ze 176 jednomandátových volebních obvodů, což straně zabezpečilo pohodlnou ústavní většinu. Druzí se umístili socialisté se ziskem 19,3% a třetí Jobbik s 16,7% hlasů. Jobbik v prvním kole volilo přibližně 850 tisíc voličů a strana celkově získala 47 poslaneckých mandátů z 386. Dobře si vedl především na východě země, v obvodech Ózd nebo Tiszavasvári získal i přes 30%. V župách na východě země porazil i socialisty a překvapil i ziskem druhého místa v župě Zala u slovinských a rakouských hranic. Naopak nízký výsledek zaznamenal Jobbik v Budapešti, kde s 10% skončil až čtvrtý za liberálně zelenou stranou Politika může být jiná (LMP).¹⁷⁶

¹⁷⁵ HVG, 11. číslo, 20.března 2010, s.8.

¹⁷⁶ http://www.nol.hu/belfold/a_magyar_partok_lazgorbeje ověřeno k 13.5.2010.

5. Charakteristika strany Jobbik

5.1 Program

Prvním a základním dokumentem strany je zakládací prohlášení, vzniklé v roce 2003. Strana v dokumentu obhájí důvody svého vzniku, nastiňuje své základní priority a také se vymezuje ideologicky. Jobbik se v prohlášení definuje jako „tradicionalistická, konzervativní, v metodách radikální, národně-křesťanská strana“. Pod pojmem konzervativní chápe ochranu tradičních hodnot vycházejících z Kristova učení, a hlavní roli ve společnosti mají podle Jobbiku hrát tradiční společenství a historické církve. Národní cítění a křesťanství jsou podle Jobbiku nerozdělitelné. Národ má pro Jobbik velkou důležitost, neboť podle něj jen národní společenství (uvnitř stávajících státních hranic i za nimi) může společně úspěšně čelit škodlivým vlivům globalizace. Jobbik se definuje v prohlášení jako strana i jako společenské hnutí, protože chce hrát roli nejen v politice, ale i v kulturní, sociální a charitativní oblasti.¹⁷⁷

Pro zkoumání Jobbiku klíčový pojem radikální definuje Jobbik jako pozitivní označení pro stranu zabývající se „opravdovými“ otázkami a nabízející „opravdové“ odpovědi. Protože podle mínění Jobbiku mezi slovy a činy dosavadní politické reprezentace je obrovský rozdíl. Jobbik rozumí pojmem radikální, že to co říká, dokládá činy.¹⁷⁸ Ve stručném shrnutí svých programových bodů na internetových stránkách v bodě 6 vysvětluje národní radikalismus tím, že vychází z národních pozic. Radikalismus považuje nikoliv za myšlenkový směr, ale za přístup. Problémy chce řešit od základů (radix – kořen) a ne jen řešit příznaky problému. Situace (v zemi) je podle Jobbiku radikálně špatná, proto mohou pomoci jen rozhodné a tvrdé kroky. Nepřítomnost národního radikalismu v posledních 20 letech způsobila podle Jobbiku, že se země dostala do krize, kde se nyní nachází.¹⁷⁹

Klíčových programových dokumentů vzniklo za období fungování Jobbiku pět. Vedle již zmíněného zakládacího prohlášení vypracovala strana program k parlamentním volbám 2006, poté v dubnu roku 2007 program Gábora Bethlena, další program k eurovolbám v roce 2009 a konečně k parlamentním volbám v roce 2010.

¹⁷⁷ Dokument Alapító nyilatkozat, 2003.

¹⁷⁸ http://jobbik.hu/rovatok/partunkrol/alapito_nyilatkozat ověřeno k 13.5.2010.

¹⁷⁹ <http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/kiskate> ověřeno k 13.5.2010.

Hlavní programové body se od roku 2003 příliš neproměňovaly, došlo spíše k většímu zdůrazňování určitých bodů, na kterých se strana mohla profilovat. Zakládací prohlášení pouze uvozuje základní důvody vzniku strany a hlavní myšlenky, jež hodlá prosazovat. Krátký program z roku 2006 na necelých 10 stranách textu pokrývá hlavní oblasti od zahraniční politiky přes hospodářství, zemědělství, kulturu a školství až po demografickou krizi a důležitosti maďarských menšin v Karpatské kotlině.¹⁸⁰ K tomu strana pro 8 konkrétních oblastí vypracovala podrobnější materiály.¹⁸¹ Program z roku 2007 reflektuje nástup Gábora Vona jako nového předsedy strany a shrnuje programové body do 12 kategorií. Nazývá se program Gábora Bethlena podle sedmihradského knížete, za kterého zaznamenalo Sedmihradsko kulturní rozkvět.¹⁸² Program k eurovolbám s názvem Maďarsko Maďarům má sice 56 stran, velká část se ale věnuje především vysvětlení negativního postoje Jobbiku k Evropské unii a globalizaci, vysvětlení proč je Evropská unie podle mínění Jobbiku špatná a jak by se dala změnit (místo centralizované instituce spolupráce národních států). Nicméně již to není odmítání Unie jako takové, jen její podoby a snaží se voliče přesvědčit k účasti v eurovolbách.¹⁸³ Zatím poslední program vznikl k parlamentním volbám 2010. Strana jej představila v lednu 2010 jako první ze stran majících šanci na vstup do parlamentu. Dokument s názvem Radikální řešení má 88 stran malým písmem, strukturován je tak, že se nejprve popíše aktuální stav a poté navrhované řešení.¹⁸⁴ Program má ze všech dokumentů nejkonkrétnější podobu, včetně konkrétních čísel a kroků, které by Jobbik v dané problematice prováděl. Následující analýza programu vychází ze všech zveřejněných programů, na většinu otázek se postoj strany neměnil, poslední program navíc reflektuje hospodářskou krizi a hlouběji nová témata, u nichž lze zkoumat míru radikalismu/extremismu Jobbiku nejlépe – romskou otázku a Maďarskou gardu.

V ekonomické sféře představuje pro Jobbik jedinou ochranou proti škodlivým vlivům globalizace silný národní stát. Stát by měl mít rozhodující vliv v některých sektorech ekonomiky, například v energetice. Měla by se prozkoumat privatizace a netransparentní prodeje by měly být revidovány. V bankovním sektoru kritizuje Jobbik fakt, že se celý sektor nachází v zahraničních rukou a nemá údajně zájem podporovat

¹⁸⁰ http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/a_jobbik_2006-os_rovid_programja ověřeno k 13.5.2010.

¹⁸¹ Životní prostředí, bezpečnost, vzdělávání, sociální politika, zemědělství a rozvoj venkova, veřejné finance, hospodářství, zdravotnictví.

¹⁸² Gábor Bethlen je i na dvoutisícové bankovce, na jeho dvoře pobýval jednu dobu i Jan Ámos Komenský.

¹⁸³ http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/letoltheto_a_jobbik_ep-valasztasi_programja ověřeno k 13.5.2010.

¹⁸⁴ <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/down/Jobbik-program2010OGY.pdf> ověřeno k 13.5.2010.

ekonomiku, i zde by měl nejprve převzít roli stát. Zadlužení by Jobbik řešil vyjednáváním o rozvržení splácení dluhů a chtěl by vymoci i jejich částečné odpuštění, zvláště těch, které se splácejí již od 70.let.¹⁸⁵

V daňové oblasti navrhuje Jobbik progresivní zdanění, roztažení daňových pásem s větším zatížením vysoko příjmových skupin obyvatelstva. Mají se přezkoumat daňové pobídky pro nadnárodní společnosti, zdanit je a místo zahraničních firem podporovat domácí malé a střední podniky. Rovněž podporovat investice do zahraničí, které směřují do maďarských oblastí v sousedních zemích. Zajistit fungování odborů u nadnárodních společností. Země má podle Jobbiku hledat nové trhy na východě (země bývalého Sovětského svazu, Čína, Indie, Turecko) a neorientovat se hospodářsky jen na Evropskou unii.¹⁸⁶

Velké téma pro Jobbik představuje zemědělství a rozvoj venkova. Jobbik chce zabránit skupování půdy cizinci. V roce 2011 vyprší moratorium na nákup půdy a Jobbik by rád změnil zákon o půdě tak, aby v praxi znemožnil její nákup cizinci, jako model uvádí Dánsko, kde zájemce o půdu musí prokázat kvalifikaci a žít v místě. Stát má rovněž ochránit přírodní bohatství a vodní zdroje. Jobbik deklaruje i snahu o revizi přístupové smlouvy s Evropskou unií především chce změnit nerovný systém zemědělských dotací v rámci jednotné zemědělské politiky. Na zemědělství jako tradiční maďarské odvětví by měl podle představ Jobbiku navazovat i zpracovatelský průmysl, nejlépe v rukou samotných zemědělců. Jako model fungování zemědělství si bere meziválečný příklad jakýchsi dobrovolných družstev nazývaných Hangya (mravenec), založených na vzájemné výpomoci. Zemědělství souvisí i s představou Jobbiku o tradičním způsobu života, rád by podporoval i osamělé zemědělské usedlosti (tanya)¹⁸⁷. Maďarským produktům má pomoci zpřísnění podmínek kvality, kterým by levné zboží z hypermarketu z dovozu podle Jobbiku nemohlo projít.¹⁸⁸

Se zemědělství souvisí i další velmi obsáhlé téma pro Jobbik - životní prostředí. Jobbik se dlouho mohl profilovat jako jediná strana akcentující význam otázky životního prostředí, než se prosadila strana Lehet Más a Politika (Politika může být jiná - LMP). Téma přitahuje především mladou voličskou generaci, o kterou Jobbik vždy usiloval. Navíc to z ideologického hlediska odůvodňuje konzervativním přístupem jako

¹⁸⁵ Program Radikális változás, 2010.

¹⁸⁶ Program Radikális változás, 2010.

¹⁸⁷ Tanya je jakýsi maďarská farma stojící osaměle v pusztě, mnohdy tam není zavedena ani elektřina, děti mají problém dostat se odtud do škol, obyvatelé těchto usedlostí přispívají i k vysokému počtu sebevražd v Maďarsku.

¹⁸⁸ Program Radikális változás, 2010.

„péče o zemi, kterou nám předali naši předci“.¹⁸⁹ Jobbik vystupuje proti geneticky upraveným plodinám, podporuje pěstování energetické suroviny tam, kde se nedají pěstovat jiné, podporuje boj proti globálnímu oteplování. V dopravě preferuje přepravu nákladu po železnici a kritizuje uzavírání železničních úseků státními dráhami.

Kulturu má podle Jobbiku především posilovat národní vědomí a tradiční hodnoty. Cílem je zbavit kulturu „škodlivé vlády liberalismu, která jen slouží k ohlupování posilování konzumní společnosti“. Na mušku si Jobbik bere obě hlavní komerční televize RTL klub a TV2, které vysílají podle Jobbiku velmi pokleslé pořady, a neměla by jim být při nejbližší příležitosti prodloužena licence.¹⁹⁰ Velkou roli přisuzuje Jobbik historickým církvím, jejich roli ve společnosti by posílil a za to by od nich požadoval větší angažovanost ve školství, zdravotnictví a sociální oblasti. Ve školách by se znovu mělo vyučovat náboženství a/nebo etika. Školství představuje pro Jobbik další z priorit. Chce zachovat systém bezplatného školství, navrhuje i systém studentských půjček a brojí proti zavádění boloňského systému a rozdělování vysokoškolského studia na tříleté bakalářské a navazující magisterské studium. To podle Jobbiku nevedlo ke zlepšení vysokého školství a mělo by se vrátit ke starému systému. Podpořit by chtěl Jobbik i sport a zdraví mládeže, jakož i rozvoj moderních technologií a internetu do vzdělávacích institucí.¹⁹¹

Jobbik považuje za jeden z největších problémů Maďarska nízkou porodnost a s tím spojenou nepříznivou demografickou situací. Řešení vidí v posílení institutu rodiny ve společnosti, společném zdanění manželů, podpoře mladých rodin a pomoci státu při zajišťování bydlení (podpora bytové výstavby, pomoc s hypotékami). Vedle toho chce Jobbik zpřísnit potratový zákon. Výchovu dětí chce podpořit i opatřením, aby část sociálního pojištění z platu šla přímo na důchod rodiče. K homosexualitě se sice ze své křesťanské podstaty staví negativně, ale pouze tvrdí, že sexuální orientace je osobní záležitostí každého člověka, nicméně, že nevidí stát nemá důvod to podporovat.¹⁹²

V sociální oblasti by Jobbik převedl část sociálních dávek na poukázky, aby se zabránilo zneužívání sociálního systému a vůbec by podporu v nezaměstnanosti spojil s obecně prospěšnými pracemi. Opatření souvisí s kontroverzním tématem romské otázky, která v Maďarsku s krizí nabrala na důležitosti. Jobbik ve svých vyjádřeních i v programu používá termín „cikánská zločinnost“. Pro lepší pochopení je třeba zmínit,

¹⁸⁹ <http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/kiskate> ověřeno k 13.5.2010.

¹⁹⁰ Bethlen Gábor program 2007.

¹⁹¹ Program Radikális változás, 2010.

¹⁹² Program Radikális változás, 2010.

že pojem „cigány“ se v Maďarsku stále používá a nemá tak pejorativní obsah jako v češtině, hlavní romská organizace se i jmenuje Országos Cigány Önkormányzat – celostátní romská samospráva. Jobbik hájí pojem „cikánská zločinnost“ jako kriminologický pojem, který se do začátku 90. let běžně používal, podobně jako třeba zločinnost mladistvých.¹⁹³ Nemá tedy říkat, že všichni Romové jsou zločinci, ale říká, že některé kriminální delikty mají specificky etnické projevy jako hromadné výtržnosti a rvačky rodin, krádež barevných kovů, drobné krádeže. Problém se dá podle Jobbiku vyřešit pouze tak, že se nebude politicky korektně zakrývat podstata problému. V romské otázce dále navrhuje Jobbik protlačení vzdělávání mezi romskou mládež, například i systémem internátních škol a větším zapojením církevních institucí. Podle Jobbiku by bylo třeba zastavit zneužívání sociálních dávek, jejichž čerpání by spojil s povinnostmi veřejně prospěšných prací. Přídavky na děti nad 7 let by Jobbik vyplácel jen, pokud by děti navštěvovali školu. Nad dvě děti by stát neposkytoval rodině platby, ale jen velké daňové zvýhodnění. Část prostředků by vyplácel formou poukázek na oblečení, jídlo a školní potřeby.¹⁹⁴

S pojmem „cikánská zločinnost“ Jobbiku spojuje i navrhovaná opatřeními na posílení bezpečnosti, zvláště v oblastech na východě a severu Maďarska. Jobbik požaduje posílení policejních složek a vytvoření četnictva. Četnictvo by podle Jobbiku mělo navázat na meziválečnou historickou tradici, ale vzít si inspiraci i z evropských zemí, kde podobná lokální policie funguje. Kriminalitu chce Jobbik řešit i zavedením trestu smrti a zpřísněním trestů za majetkové a násilné delikty. Vězni by podle plánu Jobbik měli povinně pracovat, aby pokryli náklady státu na výkon jejich trestu.¹⁹⁵

V oblasti armády kritizuje Jobbik snižování bojeschopnosti armády a absenci zdroje záloh pro armádu. Úroveň vojenských výdajů by zakotvil aspoň na dvou procentech HDP, jak to vyžaduje členství v NATO. Maďarsko by podle představ Jobbiku mělo mít všechny složky armády a ne se jen specializovat na některé v rámci NATO. Jobbik by rovněž přezkoumal účast v zahraničních misích. K problematice záloh by zřídil Maďarskou národní gardu, podobnou organizaci jako v Itálii nebo ve Spojených státech. Zde se snaží obhájit existenci Maďarské gardy, jako standardní

¹⁹³ <http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/kiskate> ověřeno k 13.5.2010.

¹⁹⁴ Program Radikális változás, 2010.

¹⁹⁵ Program Radikális változás, 2010.

organizace, jejíž jediným nestandardním prvkem je údajně fakt, že si ji „občané“ museli zřídit sami, protože stát se na to zatím nezmohl.¹⁹⁶

Jobbik požaduje schválení nové ústavy, která by vycházela z historického práva, jehož hlavním symbolem je pro něj Svatoštěpánská královská koruna. V Maďarsku platí ústava z roku 1949, v roce 1989 a 1990 ji sice kompletně novelizovaly, mělo se ale jednat o dočasné řešení, které následně vydrželo dvacet let. Jobbik by rád změnil pohled na minulost, umožnil by zřízení ústavu pro studium nejstarších dějin pro teorii hunsko-avarsko-maďarských kořenů a nikoliv jen ugrofinské teorie. Ústavní ochranu by zabezpečil Koruně, bájnemu ptáku Turulovi a Árpádovské vlajce. Bývalé komunistické funkcionáře by vyloučil z veřejného života. Snížil by jim i vysoké důchody a ty rozdělil mezi ostatní důchodce. Jobbik by rád Přemístil sovětský pomník z blízkosti parlamentu na jiné důstojné místo. Odstranil by sochu Károlyiho z blízkosti parlamentu, naopak by umožnil postavení soch Miklósi Horthymu, spisovateli Albertu Wassovi, Pálu Telekimu a Ottokaru Prohászskovi (viz třetí kapitola) na veřejných prostranstvích. Jobbik navrhuje prohlásit výročí Trianonské mírové smlouvy 4.června za památný den.¹⁹⁷

Postoj k Evropské Unii vymezil Jobbik především ve svém programu k eurovolbám. Již neodmítá členství v Unii jako takové, jen poukazuje na špatně vyjednané podmínky a současnou podobu EU. Jobbik zásadně odmítá Lisabonskou smlouvu a „byrokratický centralismus Bruselu“, na druhou strany si představuje EU jako obranu před americkým „hospodářsko-kulturním globalizmem“. Referendum o vystoupení z EU se naposledy objevilo v programu z roku 2007. Evropská půda skýtá pro Jobbik možnost, kde může mluvit o problémech Maďarů a navíc zde nachází i partnery – podobně zaměřené politické strany.¹⁹⁸

V programech Jobbik nezmiňuje žádné revizionistické požadavky ohledně hranic, požaduje pouze zlepšení postavení maďarské menšiny v okolních státech, zrušení slovenského jazykového zákona, zřízení maďarského biskupství na Slovensku a podporu autonomie, zvláště v případě Sikulská v Rumunsku. Jobbik by zahraničním Maďarům umožnil mít dvojí občanství. Na rozdíl od Fideszu včetně hlasovacího práva, i když se mělo vztahovat na Jobbikem plánovanou horní komoru parlamentu. V některých vyjádřeních na předvolebních mítincích dokonce zaznívalo, že by se mělo Maďarům občanství ne „dát“ ale „vrátit“ tedy „napravit“ to, o co přišli Trianonskou

¹⁹⁶ Program Radikális változás, 2010.

¹⁹⁷ Program Radikális változás, 2010.

¹⁹⁸ Program Magyarország a Magyaroké, 2009.

mírovou smlouvou. V souvislosti s návrhem Fideszu na dvojí občanství pak Jobbik přišel s nápadem, aby mohli Maďaři v zahraničí volit v parlamentních volbách celostátní kandidátky, které zatím slouží jen jako „kompenzační“ listiny pro vyvažování většinového prvku volebního systému.¹⁹⁹ Co se menšin žijících v Maďarsku týče, podporuje Jobbik jejich osobní i kolektivní práva, systém menšinových samospráv i vzdělávání v jazyce menšin.²⁰⁰

5.2 Hlavní představitelé

Jobbik se poměrně úspěšně prezentuje jako jednotná strana bez vnitřních rozporů. Přesto i v něm existují různé názorové frakce, které lze nejlépe identifikovat podle osob jednotlivých představitelů strany. Přítomnost dělicích čar ve straně lze interpretovat i jako potenciální hrozbu, jak se o to snaží institut Nezópont.²⁰¹ Nebo to lze vnímat jako pro stranu pozitivní jev, kdy každá osobnost strany oslovuje trochu jinou skupinu voličů a tím zvyšuje stranické preference.

Předsedou strany je od roku 2006 Gábor Vona. Narodil se v roce 1978 v městě Gyöngyös, kde také kandidoval na poslance v roce 2010. Vystudoval obor učitelství dějepis-maďarština na Univerzitě Lóránda Eötvöse, kde patřil k zakladacím členům spolku Jobbik. Po krátkém koketování se stranou Fidesz se plně zapojil do struktur Jobbiku jako jeho místopředseda.²⁰² Je zakládajícím členem Maďarské gardy a dlouholetým předsedou občanského sdružení Maďarská garda. Ve volbách 2010 ho strana nominovala jako kandidáta na ministerského předsedu (defakto volebního lídra). Patří spíše k radikálnější části vedení strany. Velmi ostře se vyjadřuje o politické elitě uplynulých 20.let a v jeho projevech se dají najít i jisté antisemitské projevy. Na předvolebních shromážděních i na velkém mítinku 15.března v centru Budapešti popisoval hypotetického zájemce o maďarskou půdu jako Salamona²⁰³ a ve Velikonočním projevu k voličům zase neopoměl zdůraznit, že „Židé zabilí Ježíše

¹⁹⁹ <http://barikad.hu/node/53069> ověřeno k 13.5.2010.

²⁰⁰ Program Radikális váltózás, 2010.

²⁰¹

http://www.nezopontintezet.hu/olvass_politikai.php?cid=324&PHPSESSID=2ba48d7def24e3b10dc57dfc377bef2f ověřeno k 13.5.2010.

²⁰² Koltay s.240.

²⁰³ http://jobbik.hu/rovatok/multimedia/jobbik_tv_-_quotkeszen_allunk_a_kormanyzasraquot_-_a_jobbik_marcius_15-i_seregszemleje ověřeno k 13.5.2010.

Krista²⁰⁴. Ve studiu maďarské televize měl i konflikt s redaktorem Maďarské televize, když na otázku o tom, jestli souhlasí s vzpomínkovou akcí na Rudolfa Hesse a jestli ji doporučuje i svým sympatizantům, velmi podrážděně odpověděl, že ho podobné věci vůbec nezajímají a prohlásil, že on je předseda maďarské strany a očekává otázky na maďarské věci, když pana redaktora zajímají více židovské věci, může se odstěhovat do Izraele a řešit tamní politiku.²⁰⁵ Svojí rozhodností a pohotovostí v rozhovorech s redaktory oslovuje širší okruh voličů. V květnu 2010 se stal předsedou frakce Jobbiku v parlamentu.²⁰⁶

Již od založení Jobbiku zastává funkci místopředsedy Zoltán Balczó. Narozen v roce 1948, bratr známého olympijského vítěze v moderním pětiboji. Vyučuje jako docent na Technické univerzitě v Budapešti. V minulosti působil ve vedení strany MIÉP, byl poslancem parlamentu i zastupitelem hlavního města. V rámci Jobbiku patří k umírněnějším, Jobbik ho nominoval na místopředsedu parlamentu, kterým byl 14.května 2010 zvolen.²⁰⁷ Na poměry Jobbiku mluví rozvázně, především o škodlivosti globalizace a ochraně maďarského trhu. Jako pragmatický člověk může být klíčový pro parlamentní vyjednávání, právě on se spolu s předsedou Vonou účastnil jednání o rozdělení výborů v parlamentu.²⁰⁸ Může tak oslovit především umírněnější voliče.

Dalším místopředsedou je Előd Novák, narozen 1980. Patří mezi nejradikálnější členy, co se organizování různých demonstrací týče. Původně patřil mezi mladé členy MIÉPu, pořádal demonstrace proti vstupu do NATO v roce 1997 a proti přijetí Rumunska bez podmínky udělení autonomie tamním Maďarům v roce 2006. Jobbik jej delegoval do ústřední volební komise na eurovolby, kde jako jediný přísahal i na Svatoštěpánskou korunu. Policie jej několikrát předvedla po různých demonstracích, ale obviněn nebyl. V roce 2007 byl zadržen v souvislosti s organizací blokády Erzsébet hídu (Alžbětina mostu) v Budapešti.²⁰⁹ Otázky může vyvolávat jeho osobní přátelství s Györgyem Budaházym a jeho angažovanost ve vedení portálu kuruc.info (viz dále).²¹⁰

Třetím místopředsedou je Levente Murányi, narozen 1939. Aktivně se zúčastnil maďarské revoluce 1956, za což byl i odsouzen k vězení. Po roce 1990 se angažuje

²⁰⁴ http://jobbik.hu/rovatok/multimedia/krisztus_feltamadt_-_vona_gabor_husveti_uzenete_0 ověřeno k 13.5.2010.

²⁰⁵ http://jobbik.hu/rovatok/multimedia/vona_gabor_a_keresztutuzben ověřeno k 13.5.2010.

²⁰⁶ www.vonagabor.hu ověřeno k 13.5.2010.

²⁰⁷ http://nol.hu/belfold/egy_ciklus_kezdetek_essze_a_kepviselok ověřeno k 13.5.2010.

²⁰⁸ http://nol.hu/belfold/a_jobbik_megkapta_a_nemzetbiztonsagot_vona_mellenyben_erkezik ověřeno k 13.5.2010.

²⁰⁹ <http://jobbik.hu/novakelod> ověřeno k 13.5.2010.

²¹⁰ Tamtéž.

politicky, nejprve v MDF, odkud na protest proti zvolení Ibolyi Dávidové odešel. Od roku 2005 vstoupil do Jobbiku. V roce 2007 vstoupil do Maďarské gardy jako jeden ze zakládajících členů, o rok později se stal místopředsedou strany Jobbik.²¹¹ Pro Jobbik představuje autoritu, spojení s revolučním odkazem roku 1956, ke kterému se Jobbik od svého založení hlásí. Když kandidáti na poslance na skládali kongresu Jobbiku přísahu, tak to byl právě Murányi, který slib předčítal. V parlamentních volbách 2010 byl zvolen poslancem parlamentu.²¹²

V pořadí dalším místopředsedou je Csanád Szegedi, ročník 1982, který byl jako třetí na kandidátce zvolen v roce 2009 do Evropského parlamentu za Jobbik. Nejprve se angažoval v MIÉPu a poté byl rok členem mládežnické organizace Fideszu Fidelitas. Od založení Jobbiku je jeho členem, dlouho vedl Jobbik v župě Borsod, protože sám pochází z města Miskolc, důležité voličské základně Jobbiku. Stál rovněž u zrodu Maďarské gardy a proslul i tím, že se na první zasedání evropského parlamentu objevil v uniformě Gardy.²¹³ V roce 2006 založil značku oblečení Turul, které vyrábí trička, oblečení a další výrobky s národně radikální maďarskou tematikou. Angažuje se ohledně zahraničních Maďarů, intenzivně podporuje snahu Sikulská o autonomii a dokonce se prohlásil zástupcem toho území v Evropském parlamentu. Po schválení slovenského jazykového zákona, v Evropském parlamentu požadoval pozastavení členství Slovenska, dokud nebude zákon zrušen. Na volebních mítincích se negativně vyjadřuje k homosexuálům a obecně se nebojí otevřeně artikulovat ty názory, o kterých Jobbik mluví velmi uměřeně, například revize hranic.²¹⁴ Patří tedy v rámci vedení strany k těm otevřenějším a radikálnějším.²¹⁵

Dalším místopředsedou je Tamás Sneider, ročník 1972. Od roku 2002 je zastupitelem města Eger, kde působil jako přední člen strany MIÉP. Od roku 2007 je členem Jobbiku, od roku 2009 jejím místopředsedou, v roce 2010 byl za Jobbik zvolen do parlamentu.²¹⁶ Jobbik jej navrhnul na předsedu parlamentního výboru pro sociální věci, rodinu a mládež. Vynořily se ovšem informace o jeho minulosti jako vedoucího skinheadské organizace, kdy se měl podílet na zmlácení jednoho romského mladíka.²¹⁷ Kontroverze vyvolává i uvnitř strany, během předvolební kampaně se na veřejnost

²¹¹ <http://jobbik.hu/node/4668> ověřeno k 13.5.2010.

²¹² Tamtéž.

²¹³ <http://www.szegedicsanad.hu/?oldal=hirek&id=121> ověřeno k 13.5.2010.

²¹⁴ http://zpravy.idnes.cz/maďarsti-extremiste-v-europarlamentu-pozadaji-o-zruseni-benesovych-dekretu-1wo-/zahranicni.asp?c=A090614_111829_zahranicni_zra ověřeno k 13.5.2010

²¹⁵ http://jobbik.hu/rovatok/ep-lista/3_szegedi_csanad ověřeno k 13.5.2010.

²¹⁶ <http://www.parlament.hu/kepv/eletrajz/hu/s107.htm> ověřeno k 13.5.2010.

²¹⁷ http://nol.hu/belfold/volt_szkinhed-vezer_lehet_a_csaladugyi_bizottsag_vezetoje ověřeno k 13.5.2010.

dostal jeho výrok, že i s mafiány musí být Jobbik v Egeru zadobře. To vedlo v župní organizaci Heves (Eger), kterou vede jako předseda, k vážným vnitřním pnutím.²¹⁸

Ředitelem strany²¹⁹, tedy jakýmsi místopředsedou pro řízení strany, je Gábor Szabó, narozen 1979. Původně se angažoval ve straně MIÉP, v roce 2002 vedl kampaň pozdějšímu předsedovi Jobbiku Dávidu Kovácsovi, který kandidoval jako lídr v župě Komárom – Esztergom. V roce 2003 se stal zakládajícím členem strany Jobbik a vždy měl na starosti organizaci strany a právní otázky. V roce 2007 patřil k zakladatelům Maďarské gardy a měl na starosti její registraci jako občanského sdružení. V roce 2009 jej strana pověřila vedení celostátní kampaně k parlamentním volbám 2010. Od května 2010 poslanec parlamentu, klíčová osobnost Jobbiku pro fungování celé strany a rovněž i z hlediska zkoumání strany.²²⁰

Kromě představitelů strany je třeba ještě zmínit tři osobnosti, které za stranu kandidovali a vystupují jako hlavní stranické osobnosti, ač nejsou členové strany. Nejviditelnější tváří po předsedovi Vonovi je bezesporu Krisztina Morvaiová (1963). V roce 2009 vedla kandidátku strany Jobbik do eurovoleb a byla zvolena poslankyní Evropského parlamentu. Aby mohla vystupovat i v kampani v parlamentních volbách 2010, navrhnul ji Jobbik jako svého budoucího kandidáta na prezidentku. Vedle to učí na právnické fakultě Lóránda Eötvöse. Odborně se zabývá domácím násilím a ochranou obětí, po podzimních událostech 2006 v Budapešti spoluzakládala Nemzeti Jogvédő Alapítvány – Nadaci národních advokátů, kteří u soudů brání „oběti policejní zvrůle“. Vystupuje na podporu Györgye Budaházyho, který byl obviněn z terorismu a od léta 2009 je ve vazební věznici. Tím se snaží si naklonit radikálnější část sympatizantů, kteří vystupují vůči její osobě kriticky. Podle vyjádření některých sympatizantů strany Jobbik jí nevěří, protože má za manžela Györgye Balóa, liberálně smýšlejícího známého reportéra Maďarské televize, i když s ním již nežije. Její názorovou změnu z posledních let potvrdili v rozhovoru i lidé, kteří ji znají z jejího působení na univerzitě.²²¹ Pro stranu má ale potenciál získávat velmi široký okruh voličů i mimo čistě radikálně pravicově smíšlejší spektrum. V projevech se zaměřuje na kritiku globalismu, ochranu domácího, lokálního zemědělství. Kontroverznějších výroků se na poměry strany moc

218

http://index.hu/belfold/2010/05/13/roy_az_egri_szkinhedvezer_vezetheti_a_szocialis_es_csaladugyi_bizo_ttsagot ověřeno k 13.5.2010.

²¹⁹ Doslovně přeloženo z maďarského pártigazgató.

²²⁰ http://jobbik.hu/rovatok/tisztsegviselok/szabo_gabor_a_jobbik_partigazgatoja ověřeno k 13.5.2010.

²²¹ Rozhovor v archivu autora.

nedopouští a pokud, tak kritikou údajného skupování půdy a nemovitostí izraelským kapitálem a přirovnávání dalšího osudu Maďarska k Palestině.²²²

Další mediálně výraznou tvář Jobbiku představuje novinář Sándor Pörzse (1959). Pracoval jako reportér zpravodajské televize Hir TV a následně Echo TV, kde měl i svůj vlastní pořad, zabýval se investigativní žurnalistikou. V roce 2007 stál u zrodu Maďarské gardy.²²³ V roce 2009 kandidoval na starostu obce Tahitótfalu, kdy se ziskem 36,7% obsadil druhé místo.²²⁴ Poté z Echo TV odešel a od ledna vede jako šéfredaktor hlavní stranický časopis Barikád. Díky své známosti a velmi přesvědčivému projevu může v budoucnu Jobbiku pomoci, především v získávání zklamaných voličů Fideszu. Své setkání s voliči zahajoval většinou dotazem do publika, kdo v minulých volbách volil Fidesz, přičemž rovněž zvedal ruku (s polovinou sálu)²²⁵ a vysvětloval, proč se ve Fideszu zklamal (odsouhlasil vstup Rumunska do EU, schválil Lisabonskou smlouvu, nebyl socialistům důstojnou opozicí).²²⁶

Poslední osobností v tomto úzkém výběru je Tamás Gaudi Nagy (1971). Předseda Nadaci národních advokátů a vystupuje jako hlavní právní zástupce Györgye Budaházyho, Maďarské Gardy i Gábora Vony u všech soudů. V parlamentních volbách 2010 kandidoval na poslance a byl rovněž zvolen. V českém tisku se objevil v březnu 2010 v souvislosti se zprávou, že chce Jobbik revizi Trianonu.²²⁷ Vyjádřil tak ovšem svůj vlastní názor, protože ani není členem strany Jobbik.²²⁸

5.3 Další organizace

Kromě strany samotné funguje ještě několik organizací, občanských sdružení, která jsou s Jobbikem personálně nebo názorově propojená. Jobbik si založil své stranické médium, nejprve časopis Magyar Mércé²²⁹ a posléze časopis Barikád, vydávaný nejprve jednou za dva týdny a od předvolební kampaně 2010 jako týdeník. S příchodem Sándora Pörzseho na post šéfredaktora se úroveň časopisu prudce zvedla a

²²² <http://morvaikrisztina.hu/> ověřeno k 13.5.2010.

²²³ <http://www.parlament.hu/kepv/eletrajz/hu/p044.htm> ověřeno k 13.5.2010.

²²⁴ <http://www.origo.hu/itthon/20090201-tahitotfalu-sajtos-sandor-nyerte-az-idokozi-polgarmester-valasztast.html> ověřeno k 13.5.2010.

²²⁵ Pozorováno v Budapešti – Ujpest 11.3.2010 na předvolební shromáždění Jobbiku.

²²⁶ http://jobbik.hu/rovatok/orszagos_hirek/a_jobbik_47_orszaggyulesi_kepviseleje

²²⁷ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/195526-madarska-krajni-pravice-uvazuje-o-revizi-hranic.html> ověřeno k 13.5.2010.

²²⁸ <http://drgaudi.hu/> ověřeno k 13.5.2010.

²²⁹ http://jobbik.hu/rovatok/ajanlo/megjelent_a_magyar_merce_masodik_szama ověřeno k 1.5.2010.

jeho internetová podoba (www.barikad.hu) nahradila v informování hlavní stranickou stránku, která se tak nemusí aktualizovat tak často. Na časopise je vidět profesionalizace, články píše redaktoři a nikoliv politici z Jobbiku, jak tomu bylo předtím. Náklad přesáhl podle zdrojů z Jobbiku 10000 výtisků.

Strana otevřela v dubnu 2008 vlastní knihovnu Dénese Csengeyho, která sídlí naproti univerzitní knihovně ELTE v Budapešti, s cílem shromažďovat národně orientované publikace, kterých je podle Jobbiku v „preliberalizovaném“ Maďarsku nedostatek.²³⁰ S knihovnou úzce souvisí založení vlastní vzdělávací instituce nazvané Lidová vysoká škola krále Atilly v září 2008. Škola zajišťuje přednášky o historii, kultuře, životním stylu a aktuálním dění. Přednášet má 78 vyučujících v Budapešti a ve všech župních městech. Studium, ale není žádným způsobem akreditované.²³¹ Jako další podpůrnou organizaci zřídil Jobbik Národní spolky (Nemzeti Egyletek), něco na způsob občanských kruhů Fideszu, kde se „mají sdružovat lidé se stejnými zájmy a vzájemně si pomáhat“. Je zatím bezesporu snaha Jobbiku zapojit do politického života co nejvíce svých sympatizantů, podobně jako se o to svého času pokoušel Fidesz s občanskými kruhy.²³²

Důležitým aspektem pro analýzu Jobbiku je vztah strany k jiným subjektům, zvláště těm s radikálnějšími a extrémnějšími názory. Mládežnické hnutí 64 žup představuje jedno z takových hnutí, jmenuje se podle počtu žup, které mělo historické Uhersko před Trianonskou smlouvou. Hnutí založil László Toroczkai bývalý člen MIÉP, hnutí pořádá různé mítinky především za hranicemi Maďarska, například ze Slovenska již Toroczkaiho vyhostili na pět let.²³³ Kromě iredentistických vystoupení vydává strana i vlastní noviny Magyar Jelen (Maďarská současnost), které se již na první pohled hemží rasistickými a antisemitskými výpady hlavně proti vládě Gordona Bajnaiho a sousedním zemím. Stranu v současnosti vede Gyula György Zagyva, který se stal předsedou poté, co Toroczkai odstoupil, aby „ochránil“ hnutí před stíháním.²³⁴ Toroczkai totiž patřil k vůdcům výtržníků, kteří vypálili Maďarskou televizi na podzim 2006.²³⁵ Po eurovolbách se Jobbik s Hnutím dohodl na spolupráci a předseda Zagyva

²³⁰ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/konyvtarat_alapit_a_jobbik ověřeno k 13.5.2010.

²³¹ <http://atillakiraly.hu/> ověřeno k 13.5.2010.

²³² <http://nemzetiagyulek.hu/node/86> ověřeno k 13.5.2010.

²³³ <http://korzar.sme.sk/c/4481023/policia-zadrzala-torocskai-na-prechadzke-a-potom-vyhostila.html> ověřeno k 13.5.2010.

²³⁴ <http://kuruc.info/r/1/7195/> ověřeno k 13.5.2010.

²³⁵ Tamtéž.

tak mohl být zvolen poslancem v parlamentních volbách 2010 na kandidátce Jobbiku. I podle sdělení Gábora Szabóa je spolupráce Jobbiku a Hnutí velmi dobrá.²³⁶

Vedle Toroczkaiho a jeho skupiny představuje klíčovou postavu maďarského extremismu György Budaházy. Organizoval mnoho demonstrací a ikonou krajní pravice se stal hlavně na podzim 2006 během protivládních demonstrací. V létě 2009 ho zatkla policie s podezřením na terorismus a přípravu atentátů na hlavní představitele státu. Do května 2010 se ale proces s ním nepohnul žádným směrem, nadále zůstává ve vazební věznici, policejní vyšetřování stále nepředložilo žádný pádný důkaz.²³⁷ Protahování procesu jen podpořilo všechny radikální organizace na podporu Budaházyho, Jobbik ho dokonce prohlásil za „politického vězně“ socialistické vlády, jeho obhajobou se zaobírají právníci blízcí Jobbiku.²³⁸ Vztah k Budaházymu nejlépe vyjádřil místopředseda Jobbiku Előd Novák v pořadu televize Duna TV. Prohlásil, že „György je jeho kamarád, ale že nevěří v demokracii a demokratické způsoby, zatímco on a Jobbik ano“.²³⁹

Vedle časopisu Barikád fungují i další národně radikální media, která nejsou přímo součástí Jobbiku. Nejvýznamnějším médiem je bezesporu portál kuruc.info. Portál sice podporuje Jobbik a Gardu, ale objevila se na něm i kritika Jobbiku pro přílišnou mírnost. Na stránkách se běžně debatuje například o neexistenci holocaustu a i slovník, který portál používá je útočný a urážlivý. Maďarské úřady se několikrát pokusili portál zakázat, ale vždy marně, protože se nachází na zahraničních serverech. Ač se autoři příspěvků nepodepisují celý jménem, je známo, že místopředseda Jobbiku Előd Novák se na jeho chodu podílí, soud jej dokonce několikrát předvolal jako svědka v řízení o zákazu stránek.²⁴⁰ Stránky mají velmi vysokou popularitu²⁴¹ s až 130 tisíci přístupy za den.

Pro upřesnění obrázku o národním radikalismu je třeba uvést, že se jedná o velmi rozvětvené hnutí oslovující poměrně široký okruh lidí. Vedle politické strany Jobbik, vzrostla i popularita národně zaměřené kultury v Maďarsku. Na akcích pořádaných Jobbikem vystupují kapely hrající „národní rock“ jako Kárpátia, Kormorán,

²³⁶ Rozhovor s Gáborem Szabó v archivu autora.

²³⁷ http://www.hirtv.hu/belfold/?article_hid=280357 ověřeno k 13.5.2010.

²³⁸ Jobbik dokonce vyrobil dokument s názvem Maďarské Guantanamo – v archivu autora.

²³⁹ http://jobbik.hu/rovatok/multimedia/novak_elod_a_budahazy-ugyrol_a_mokkaban ověřeno k 13.5.2010.

²⁴⁰ http://nol.hu/belfold/20100515-rendbirsag_novak_elodnek ověřeno k 13.5.2010.

²⁴¹ 56 nejnavštěvovanější adresa na maďarském internetu podle <http://www.alexa.com/topsites/countries;2/HU> ověřeno k 13.5.2010.

Szkítia, Romantikus Erőszak²⁴², lze tam koupit oblečení značek Turul a Szkítia, jejich síť kamenných obchodů se po Maďarsku rovněž rozrůstá.

²⁴² V překladu Romantické násilí kapela fotbalových fanoušků především družstva Ferencváros Budapešť.

6. Aplikace teorie extremismu na stranu Jobbik

Tato kapitola by měla především zhodnotit stranu Jobbik na základě kritérií stanovených v úvodní teoretické kapitole. Dále ji prozkoumat, zda pro ni platí obecné znaky radikálně pravicových stran a pokusit se umístit ji na politickém spektru. Sedm hledisek pro zkoumání extremismu tedy je následující: (1) Vztah k meziválečným extremistickým stranám, (2) sebedefinice, vlastní analýza strany, tj. jaký program prosazuje, jakými prostředky - na vztah (3) k menšinám a (4) k demokratickému systému. Postoj k (5) Trianonské smlouvě a neměnitelnosti hranic silou. Dále analýza (6) vedení strany, členstva a vztah (7) k jiným extremistickým skupinám.

Vztah k meziválečnému období řeší druhá kapitola. Jobbik se hlásí k Horthymu a k politikům v té době konzervativního založení, tedy na tehdejším středu politického spektra, i když názory na samotný charakter meziválečného režimu se velmi liší. Jobbik se nikdy nepřihlásil k tehdejší krajní pravici vedenou Ferencem Szálasim. V hodnocení Jobbiku začíná období „temna“ rokem 1944 a okupací Maďarska německými vojsky.²⁴³ Historické vlajky a znaky s obrysem hranic historického Uherska se na demonstracích objevují, nicméně podobné historické mapy visí běžně i na úřadech a ve školách, neodkazuje to na snahu o změnu hranic silou. Znakem, který se Jobbik snaží rehabilitovat je Árpádovská vlajka.²⁴⁴ Erb s červeno-stříbrnými pruhy patřil původně první královské dynastii Arpádovců, erb tvoří polovinu dnešního státního znaku a některá města ho mají i jako oficiální prapor například Esztergom. Stylizovanou Árpádovskou vlajku ovšem s šípovým křížem používali jako svůj hlavní symbol Šípové kříže po převratu v roce 1944. Zvláště pro levicovou část populace tím byla vlajka zdiskreditována. Podle politologů Juhásze a Somogyiho není vlajka jako taková historickou vlajkou nebo symbolem extremistického hnutí, ale rozhodnutí vždy záleží na prostředí, ve kterém se vyskytuje.²⁴⁵ Symboly šípového kříže strana nepoužívá v symbolice tedy lze spíše hledat projevy nacionalismu, ale nikoliv extremismu.

Jobbik sám sebe označuje jako konzervativní stranu hlásící se k národnímu radikalismu.²⁴⁶ Toto hledisko samozřejmě nepomáhá pro zkoumání samotného

²⁴³ Program Gábora Bethlena z roku 2007.

²⁴⁴ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemany/a_jobbik_orszagos_arpad-savos_missziot_hirdet ověřeno k 1.5.2010.

²⁴⁵ Je to podobný problém, jakože se v Izraeli nehraje Richard Wagner.

²⁴⁶ <http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/kiskate> ověřeno k 14.5.2010.

extremismu, protože jen málo stran se otevřeně k extremismu přihlásí. Přihlášení se k radikalismu ale budeme dále zkoumat, k tomu se strana hrdě přihlašuje.

Vztah Jobbiku k menšinám posuzuje tato práce na základě programu a konkrétních vyjádření představitelů strany. Pro analýzu relevantní menšiny jsou romská, židovská, ostatní historické menšiny žijící v Maďarsku a poté i sexuální menšiny. Romské menšině Jobbik ve svém programu i mediálních vyjádřeních věnuje hodně prostoru.²⁴⁷ Již od programu z roku 2007 se objevuje pojem „cikánská zločinnost“, problémy soužití romské menšiny s majoritní společností se staly hlavním tématem se vznikem Maďarské gardy a volbami do Evropského parlamentu v roce 2007.²⁴⁸ Podle Jobbiku termín „cikánská zločinnost“ je kriminologický termín podobně jako kriminalita mladistvých. Jobbik se zaštiťuje tím, že chce jako jediná strana „skutečně řešit kriminalitu i romskou otázku, protože ho alespoň pojmenuje, na rozdíl od ostatních stran držících se politické korektnosti“.²⁴⁹ Hlavní problémy ale vyvolává Maďarská garda, která provádí demonstrace „s cílem upozornit na problém romské kriminality“.²⁵⁰ Garda pochoduje po hlavních ulicích obcí se zvýšenou mírou kriminality a názorně demonstuje svoji přítomnost jako „garanta bezpečnosti“.²⁵¹ Jedním z hlavních důvodů pro zákaz Maďarské gardy soudem bylo její „protiromské zaměření“ (vedle polovojenského charakteru).²⁵² Objevily se dokonce pokusy spojit Gardu se sérií vražd Romů, ke kterým došlo v Maďarsku v roce 2009, ale nic takového se zatím nepotvrdilo.²⁵³ Jobbik se snaží na tématu získat politické body. Na druhou stranu je téma v Maďarsku společensky velmi závažné a policie v boji s kriminalitou v malých obcích se severu a východě země selhává.²⁵⁴ Jobbik tedy není příčinou těchto etnicko-sociálních problémů spojených s krizí, ale je spíše jeho důsledkem, ač je svým působením přizívuje. Svědčí o tom i popularita Gardy v dotčených oblastech mezi majoritní populací a vysoký volební výsledek Jobbiku v parlamentních volbách.²⁵⁵ Můžeme tedy nazvat počínání Jobbiku jako populistické zneužívání problému, rozhodně

²⁴⁷ 3 programové dokumenty z 5.

²⁴⁸ Program Magyarország a Magyaroké, 2009.

²⁴⁹ <http://barikad.hu/node/42758> ověřeno k 14.5.2010.

²⁵⁰ <http://index.hu/belfold/mgar071209/> ověřeno k 14.5.2010.

²⁵¹ <http://index.hu/belfold/gar071209/> ověřeno k 14.5.2010.

²⁵² http://www.fn.hu/belfold/20090702/feloszlattak_magyar_gardat ověřeno k 14.5.2010.

²⁵³

http://nol.hu/belfold/romagyilkossagok_egyre_gatlastalanabbak_az_elkovetok_egy_kriminologus_szerint ověřeno k 14.5.2010.

²⁵⁴ <http://www.mno.hu/portal/708672?searchtext=b%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s> ověřeno k

14.5.2010.

²⁵⁵ Například v Ózdu získal kandidát Jobbiku až 32% hlasů.

ale není namístě označovat Jobbik za neonacistický, jak se to v českých médiích objevuje²⁵⁶, Jobbik neusiluje o likvidaci romské menšiny jako takové.

Antisemitismus se obecně v Maďarsku objevuje. Židé jsou nejčastěji obviňováni z pro národ škodlivého kosmopolitismus a liberalismus a zdůrazňována je jejich údajná nadreprezentovanost mezi finančníky, zastánci komunismu a liberalismu. Ostatně jak vtipně poznamenal László Karsai jen sám finančník George Soros poskytuje pro antisemitismus prostor jako několik stovek tisíc virtuálních židů.²⁵⁷ Náchylnost židů²⁵⁸ ke komunismu se v Maďarsku mezi antisemity dokládá výčtem známých komunistických představitelů židovského původu, jako příklad lze uvést Bélu Kuna, vůdce Maďarské republiky rad z roku 1919.²⁵⁹ Hlavní protivník národního radikalismu již začátku devadesátých let Svaz svobodných demokratů (SZDSZ) bývá terčem kritiky jako strana tvořená židovský liberály.²⁶⁰ Představy „tradičního“ antisemitismu pak dotvářejí tvrzení o aktivitách Izraele, o skupování Maďarska a působení tajných služeb.²⁶¹ Vyjádření Jobbiku se o tyto předsudky opírají. Velmi ostře například reagoval na výroky Šimona Pereze, že „Izrael se tak dobře ekonomicky rozvíjí a investuje v zahraničí, že skupíme celé Polsko a Maďarsko“. V aféře z roku 2009, kdy u obce Sukoró chtěla izraelská společnost postavit kasínové centrum, pořádal Jobbik demonstrace a vykládal to jako skupování maďarské půdy židy.²⁶² Rovněž nenadále objevení se dvou špiónážních letadel izraelské armády nad hlavním letištěm Ferihegy, vyvolalo ze strany Jobbiku velké protesty.²⁶³ Velmi ostrými antisemitskými výpady je znám páter Lórant Hegedüs mladší, který mluvil o budování nadvlády židů i na slavnostním shromáždění Jobbiku k státnímu svátku 15. března 2010.²⁶⁴ Obraz židů jako těch co chtějí vytlačit Maďary z jejich země, dominují kultuře, která je údajně v područí liberální (židovské) SZDSZ Jobbik používá k získání voličů a je to i osobní

²⁵⁶ http://www.lidovky.cz/jobbik-takovi-normalni-neonaciste-d5p-/ln_noviny.asp?c=A100410_000021_ln_noviny_sko&klic=236382&mes=100410_0 ověřeno k 14.5.2010.

²⁵⁷ Karsai s.140.

²⁵⁸ V Maďarsku nejsou židé bráni jako národností menšina, ale jako náboženská skupina, proto se označují malým písmenem.

²⁵⁹ <http://web.archive.org/web/20021114113758/www.miep.hu/csiforum/gondolat1.htm> ověřeno k 14.5.2010.

²⁶⁰ Karsai s.141.

²⁶¹ http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/a_jobbik_izrael-leltart_kovetel ověřeno k 14.5.2010.

²⁶² http://jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_hirek/demonstracio_sukoron_a_king039s_city_ellen ověřeno k 14.5.2010.

²⁶³ http://jobbik.hu/rovatok/ep-kepviseleink_hirei/ferihegy_az_izraeli_fegyveres_erok_gyakorlotere ověřeno k 14.5.2010.

²⁶⁴ http://jobbik.hu/rovatok/multimedia/jobbik_tv_-_quotkeszen_allunk_a_kormanyzasraquot_-_a_jobbik_marcius_15-i_seregszemleje ověřeno k 14.5.2010.

přesvědčení některých čelných představitelů strany. Protižidovské výpady hrají na tradiční antisemitskou strunu ale nemají nic společného s neonacismem. Maďarská socialistická strana se před volbami pokusila vyprovokovat Jobbik a získat část voličů tím, že jako poslední zákon parlamentu před volbami 2010 schválila trestnost popírání holocaustu, návrh vznesl lídr socialistů pro nadcházející volby Attila Mesterházy.²⁶⁵ Jobbik zaujal stejnou pozici jako Fidesz a návrh kritizoval s poukazem, že je to vyzdvihování jedné tragédie na úkor jiných a vytváření dogmat.²⁶⁶ Žádná antisemitská vyjádření ale k holocaustu od představitelů Jobbiku nezazněla.

K historickým menšinám na území Maďarska se Jobbik staví poměrně pozitivně. Jeho postoj nejlépe ilustruje průzkum novin slovenské menšiny žijících v Maďarsku.²⁶⁷ Noviny se na všechny politické strany před volbami 2010 obrátili s dotazem, co ve svém programu nabízejí menšinám. Jobbik jako jediná strana v průzkumu zareagoval včas a předložil podle hodnocení novin nejlepší a nejpodrobnější program pro menšiny, předseda kabinetu Jobbiku pro národnosti István Szavay je navíc sám původ Němec.²⁶⁸

K otázce homosexuality se Jobbik staví tak, že to považuje za osobní záležitost každého člověka.²⁶⁹ Nehodnotí negativně homosexualitu jako takovou, ale její propagaci, což odůvodňuje tím, že sexuální chování není něco, co by se mělo dávat na odiv. Vystupuje tak proti různým průvodům, které se konaly například v Budapešti.²⁷⁰

K demokracii jako takové se strana vyjadřuje pozitivně. Představitelé strany, když odvracejí obvinění z extremismu, zdůrazňují, že oni věří v parlamentní demokracii.²⁷¹ Strana napadá dosavadní politickou elitu, a vývoj po roce 1990 nepřinesl podle Jobbiku to, co mohl, strana se staví proti těm základním otázkám, v kterých se jinak ostatní strany zastoupené v parlamentu do roku 2010 shodnou.²⁷² (Levicově) liberální institut Republikon zhodnotil, v zatím asi jediné podrobnější analýze Jobbiku vůbec, stranu demokratickou, která zpochybňuje systém vytvořený po roce 1989 stojící na liberálních

²⁶⁵ http://nol.hu/belfold/buntetheto_lesz_a_holokausztagadas ověřeno k 14.5.2010.

²⁶⁶

http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/a_jobbik_tiltakozik_a_lopakodo_diktatura_ujabb_eszkoze_a_holokausztagadas_buntetojogi_szankcionalasa_ellen ověřeno k 14.5.2010.

²⁶⁷ <http://www.sme.sk/c/5280106/jobbik-ma-vraj-najpriatelnejsi-program-aj-pre-slovensku-mensinu.html> ověřeno k 14.5.2010.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ <http://jobbik.hu/rovatok/egyeb/kiskate> ověřeno k 14.5.2010.

²⁷⁰ Barikád 5.číslo, září 2009.

²⁷¹ http://jobbik.hu/rovatok/multimedia/novak_elod_a_budahazy-ugyrol_a_mokkaban ověřeno k 14.5.2010.

²⁷² http://jobbik.hu/rovatok/partunkrol/alapito_nyilatkozat ověřeno k 14.5.2010.

základech.²⁷³ Jobbik tedy označuje za antisystémovou stranu, jež ovšem nezpochybňuje samu demokracii.²⁷⁴

K maďarským menšinám v okolních zemích vystupuje Jobbik sice na jejich ochranu, ale o změnách hranic strana ani její představitelé otevřeně nemluví. Požadují zlepšení postavení Maďarů a autonomii, rovněž chce posilovat pouta mezi mateřskou zemí a menšinami. K možnosti revize hranic se vyjádřil pouze Tamás Gaudi-Nagy ve smyslu referend, on ale není členem strany.²⁷⁵ O změně hranic silou vyjádření nebyla.

Hlavní představitelé strany se v průběhu vývoje strany příliš neměnili. Starší členové ve vedení jako Balczó představují umírněnější proud ve straně, naproti tomu skupina mladých zakladatelů strany vykazují již od roku 2003 jistou míru radikálnosti. Většina z nich se ve svých životopisech odkazuje na křesťanskou výchovu a tradice. V rozhovorech s režisérem Koltaym z roku 2003 mluvili zakladatelé Jobbiku o inspiraci Csurkou a jeho kritikou společenského vývoje, rozešli se však se stranu MIÉP v řešeních.²⁷⁶ Kniha rozhovorů z roku 2003 i rozhovory pořizené autorem této práce svědčí o generační problémy nemožnosti uplatnění u jiných umírněnějších stran, který byl přítomen při formování strany. Nejvážnější obvinění z extremismu padly u místopředsedy Tamáse Sneidera.²⁷⁷ Měl vést skinheadskou organizaci a podílet se na útoku na romského mladíka. K incidentu došlo v roce 1993, je tedy otázka zda tento od května 2010 předseda sociálního výboru parlamentu stále vyznává stejné principy, nebo se se svojí minulostí rozešel.²⁷⁸

Ve vztahu k extremistickým skupinám v Maďarsku udržuje Jobbik některými organizacemi kontakty vzniklé během protivládních demonstrací. Z nich vyniká obhajoba a boj za propuštění Györgye Budaházyho a spolupráce s Mládežnickou hnutí 64 žup.²⁷⁹ V případě boje za Budaházyho se jedná o jakousi ochranu ikony národně radikálních hnutí. Mnozí ve straně se s ním osobně znají, navíc obvinění proti Budaházymu považují za útok socialistů i proti nim samým. O spolupráci s Mládežnickým hnutím 64 žup se tak může zdát jako nebezpečnější, protože aktivity hnutí v okolních zemích i články publikované v jejich novinách Magyar Jelen vyvolávají velmi silné podezření z extremismu. Za spoluprací Jobbiku s podobnými

²⁷³ http://intezet.republikon.hu/pdfs/35/2009_EP_elemzes.pdf ověřeno k 14.5.2010.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/195526-madarska-krajni-pravice-uvazuje-o-revizi-hranic.html> ověřeno k 14.5.2010.

²⁷⁶ Koltay.

²⁷⁷ http://nol.hu/belfold/20100519-kinott_a_hajuk ověřeno k 14.5.2010.

²⁷⁸ <http://www.parlament.hu/kepv/eletrajz/hu/s107.htm> ověřeno k 14.5.2010.

²⁷⁹ nol.hu/voks/a_jobbiktol_is_van_jobbra ověřeno k 14.5.2010.

organizacemi stojí ale hlavně sjednotit všechny národně radikální politické subjekty pod křídly Jobbiku, aby si strana zajistila tento segment voličů.²⁸⁰

Nyní se budeme věnovat několika závěrům Herberta Kitschelta definovaných v první kapitole. Radikálně pravicové strany podle Kitschelta nevznikají jako „single-issue“ strany (strany jednoho tématu), i když podobné jedno téma jim může při vzniku výrazně pomoci.²⁸¹ To se potvrzuje i v případě Jobbiku, kdy se strana sice profiluje na některých tématech (Garda, krize, romská otázka), ale má koherentní ideologii, tj. nabízí odpověď témeř na jakoukoliv otázku. Nové radikální strany neodpovídají podle Kitschelta starým meziválečným extrémním fašistickým a nacistickým stranám, nové radikálně pravicové strany jsou úspěšné i v zemích, kde se neprosadily žádné meziválečné extremistické strany, naopak tam, kde se strany pokouší těžit z minulosti, trpí strany nedostatkem podpory.²⁸² Jobbik se nenavazuje na meziválečné radikální strany, ale hledá spíše konzervativní tradici. Pro Jobbik jsou odkazy na meziválečnou dobu spojnicí s minulostí, na kterou se jako konzervativně zaměřená strana odkazuje. Když strana zavrhuje vývoj po změně režimu i léta socialismu, tak je nejbližším pozitivním obdobím pro Jobbik meziválečná doba, kterou Jobbik ukončuje německou okupací v roce 1944. Radikálně pravicové strany, alespoň v západní Evropě, vznikají podle Kitschelta při velkých změnách z industriální do postindustriální společnosti.²⁸³ Pro země střední a východní Evropy je takovým předělem změna režimu po roce 1989. Radikálně pravicové strany v západní Evropě oslovují voličské skupiny postižené změnami v ekonomicko-sociální oblasti, spojenými se zánikem tradičních odvětví a přistěhovalectvím. Jobbik stejným způsobem oslovuje lidi postižené transformací a nově i hospodářskou krizí.

²⁸⁰ nol.hu/voks/a_jobbiktol_is_van_jobbra ověřeno k 14.5.2010.

²⁸¹ Kitschelt s.3.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ Tamtéž s.4.

Závěr

Stranu Jobbik si tedy podle v úvodu stanovených kritérií definujeme jako stranu radikální. V otázce vztahu k minulosti se strana jednoznačně hlásí k odkazu konzervativní tradice Miklóse Horthyho a deklarovaným přednostem jeho režimu, tedy mravností, zaměřením na národní a křesťanské hodnoty a stabilitu. Dokonce i Maďarská garda, která se občas vymyká z pod kontroly Jobbiku, se uniformou i odkazem hlásí k horthyovským skupinám. Nic tedy nenaznačuje spojitosti s Ferencem Szálasim a jeho hnutím Šípových křížů, k nimž ho zahraniční tisk i maďarská média přiřazují. Strana sama sebe hodnotí jako národně radikální, tedy vymezuje se vůči „konvenčně“ demokratickým stranám i vůči označení za extremistickou. Postoj k menšinám by se dal charakterizovat jako populistické využívání problémů a stereotypů. V otázce romské menšiny je to velmi zřejmé, strana hraje na tradiční představy o „romské kriminalitě“. Židovská menšina pak v repertoáru Jobbiku zastává vedle romské menšiny roli populistického „obětního beránka“, tedy skupiny lidí, na kterou se dají svěst všechny neúspěchy. Jobbik ale rozhodně nevykazuje vyhraněně rasistickou ideologii. Židovská menšina navíc představuje pro Jobbik i hlavního ideologického odpůrce, svým většinově liberálním přístupem. K sexuálním menšinám se Jobbik vyhraňuje ze své podstaty strany hlásící se ke křesťanským hodnotám, stát tedy podle Jobbiku nemá podobné „záležitosti“ podporovat, nicméně Jobbik uznává osobní práva každého člověka. K Trianonu se strana vyjadřuje kriticky, otevřeně ale nepožaduje změnu hranic. Chce spojovat maďarský národ „nad“ hranicemi, posilováním kulturních a hospodářských vazeb mezi Maďarskem a maďarskými menšinami a žádat od okolních zemí autonomii. Možnost revize hranic otevřeně artikuloval pouze Tamás Gaudi-Nagy, který sice není členem strany, ale v novém maďarském parlamentu bude i díky tomu jistě patřit k hlavním řečníkům strany. Hodnocení hlavních představitelů strany rovněž nepřineslo zásadní posun hodnocení směrem k extremismu. Různorodost názorů hlavních mediálních tváří strany přispívá k oslovení většího počtu voličů, za vysloveně extremistickou se dá považovat jen minulost Tamáse Sneidera ve skinheadském hnutí. Sám Sneider se ale odvolává na fakt, že v jeho vinařství pracují i Romové a on sám již nepovažuje „hříchy svého mládí“ za směrodatné. Většina vyjádření hlavních představitelů strany se tedy dá hodnotit jako populistická, místy s antisemitským podtextem, který je ale výše zmíněného charakteru. Vazba k jiným organizacím

vyvolává asi nejvíce otázek. Maďarskou gardu zakládala sama strana Jobbik a přinesla straně velkou část voličů. Na druhou stranu se Jobbik snaží od Gardy alespoň částečně oddělit, aby neodrazoval umírněnější část elektorátu. Ilustraci toho přístupu lze vidět na prvním dnu zasedání nového maďarského parlamentu 14.5.2010, kdy se ve vestě Gardy objevil pouze předseda Vona, který tím dal signál, že stále stojí za touto zakázanou organizací. On sám si ale oblékl pouze část uniformy, ostatní členové parlamentní frakce, mnozí z nich rovněž členové Gardy, přišli oděni v běžném oděvu. Vztah k více extremistickým hnutím a osobám, lze vykládat i jako snahu Jobbiku o zajištění si pozic jediné strany na nejkrajnější části pravicového spektra. Jobbik spolupracuje s Hnutím 64 žup, předseda tohoto hnutí byl zvolen na kandidátce Jobbiku do parlamentu. Jobbik ale tak na druhou stranu získává nad tímto hnutím kontrolu a eliminuje tak jakoukoliv možnost vzniku konkurenta na krajní pravici. Na základě těchto poznatků lze tvrdit, že si strana hodnocení jako radikálně-populistická zaslouží. Podle maďarské terminologie ji lze rovněž označit za národně radikální (nemzeti radikális párt).

Jako druhou otázku, si tato práce vytyčila hledání vnitřních faktorů, jenž pomohly straně k úspěchu. Strana prokázala během předvolební kampaně i v všech různých akcích a demonstracích velkou profesionalitu. Výborně zvládla moderní komunikační možnosti, které nabízí internet. Dokáže prezentovat více osobností s různými názory, tím oslovit více skupin voličů, aniž by to vyvolalo dohady o nejednotnosti strany. Narozdíl od strany MIÉP je Jobbik schopen dohody s partnery i oponenty, například se stranou Fidesz. Oproti právě Istvánu Csurkovi nabízí nejen kritiku stávající situace, ale dává i velmi konkrétní podobu, jak by si představoval řešení problémů. Tyto vlastnosti strany a jejich představitelů pomohly Jobbiku získat téměř monopol na pravém okraji politického spektra a v době ekonomické krize oslovit i další voliče. To následně vedlo k takovému volebnímu úspěchu, jakým dosažení 16,7 procent hlasů v parlamentu bezesporu je.

Jak se bude Jobbik dále vyvíjet ukáže čas. Stranu jistě zásadně změní její nová role parlamentní strany. Jobbik již několikrát ukázal, že pokud je to nutné, dokáže poměrně úspěšně vyjednávat. Další proměnu strany bezesporu přinesou regionální volby na podzim 2010, kdy strana poprvé může získat i místa v župní a obecní samosprávě. Z této úrovně se pak mohou profilovat politici s jinými představami, než hlavní představitelé strany, kteří mají vazbu spíše na hlavní město Budapešť. Další osud Jobbiku však asi nejzásadnějším způsobem ovlivní úspěchy či neúspěchy vlády Viktora Orbána založené na dvoutřetinové většině v parlamentu. Pokud se Orbánovi podaří

zvládnout zásadní problémy země, může si tím nejvíce naklonit právě voliče Jobbiku. V opačném případě zbude Orbánem zklamaným voličům v podstatě jen jediná alternativa – Jobbik.

Summary

Diploma thesis „National Radicalism in Hungary – Jobbik political party” deals with a political party in contemporary Hungary called (Movement for better Hungary – Jobbik). The aim is to place the party into a theoretical frame and decide whether the party belong to extremists or populist radical right parties. The character of the Jobbik party has been examined on seven different aspects. Jobbik’s perspective on Inter-war history and the extreme far-right parties from that time, especially to Ferenc Szálasi and his ilk. The second aspect is the selfdetermination of the party, than relation of Jobbik to minorities with emphasis on Roma and Jewish minority and sexual minorities. The next is Jobbik’s attitude towards democracy and constitutional order. Then the work is analysing the main representatives of the party and their declarations and affiliation to any extremist views. The sixth aspect focuses on parties point of view on the Trianon treaty, borders with neighbouring countries and the position of Hungarian minorities. The last part deals with the relationship between Jobbik and other parties with far-right views. The party was found in 2003 by young students at University of Lóránd Eötvös. They become important factor after riots in Budapest in autumn 2006, when a huge scandal of prime minister Gyurcsány and his ill-famous speech took place. Jobbik gained important position among the demonstrators and could express their positions in media. In 2007 the party founded so-called Hungarian Guard movement, which was lately banned. The main issues of the party became order and the problem of the Roma (gipsy) minority and the worsening economic condition in the north and east of the country. In June 2009 Jobbik succeeded in the European parliament elections gaining nearly 15% of votes and 3 seats. A year after Jobbik entered the Hungarian parliament in April 2010. According to this study Jobbik is radical party with populist rhetoric but does not belong to extremist parties representing ideologies like national socialism or fascism.

Použitá literatura

Publikace

Benda, Lukáš. Republika Maďarsko, In: Politické strany ve střední a východní Evropě : ideově-politický profil, pozice a role politických stran v postkomunistických zemích. Fiala, Petr – Holzer, Jan – Maxmilián Strmiska a kol. Brno: Masarykova univerzita, 2002.

Danics, Štefan. Extremismus. Praha: Triton, 2003.

Dočekalová, Pavla. Radical Right-Wing Parties in CE: Mutual Contacts and Cooperation, In: Politics in Central Europe 2, 2006.

Charvát, Jan. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha: Portál, 2007.

Irmanová, Eva. Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989, Ústí nad Labem: Albis international, 2005.

Irmanová, Eva. Maďarsko a versailleský mírový systém. Ústí nad Labem: Albis international, 2002.

Juhász, Attila – Somogyi, Zoltán. A magyar szélsőjobboldal újjászerveződési kísérlete 2006-ban, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2007-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2008.

Karsai, Laszló. The Radical Right in Hungary, In: Ramet S. [ed.] The Radical Right in Central and Eastern Europe since 1989, The Pennsylvania State University Press, 1999.

Koltay, Gábor. Adjatok egy jobbik világot. Budapest: Szabad tér kiadó, 2003.

Kisgyőri, Roland. Akik nem adták fel – kis pártok küzdelme a túlélésért, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2007-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2008.

Kisgyőri, Roland. Kis pártok a hatalom vonzásában, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2006-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2007.

Kisgyóri, Roland. A küzdelem dicsősége – Kis pártok a két választás között, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2008-ról, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2009.

Kitschelt, Herbert. The Radical Right in Western Europe: a comparative analysis. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1995.

Körösesny, András – Tóth, Csaba – Török, Gábor. A magyar politikai rendszer. Budapest: Osiris, 2007

Körösesny, András. The Hungarian political system. Budapest : Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, 2009.

Lakner, Zoltán. A magyar politikai pártok és az Európai Unió. Az EU mint belpolitikai kérdés 1990-2004 között, In: Politikaitudomány Szemle, 2004.

Ligeti, György, Nyeste Tamás. Right-wing Extremism in Hungary. In: Prevention of Right-wing Extremism, Xenophobia and Racism in European Perspective. Eds.: Rieker P., Glaser M., Schuster S. Deutsches Jugendinstitut, 2006.

Mareš, Miroslav. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. Brno: Barrister & Principal, 2003.

Mudde, Cas. Populist radical right parties in Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Mudde, Cas. The Ideology of the Extreme Right, New York: Manchester University Press, 2000.

Palonen, Emilia. Political Polarization and Populism in Contemporary Hungary, In: Parliamentary Affairs vol. 62, 2009.

Szilágyi, Tamás. Sacred Characteristics of the nation: Hungarism as a Political Religion?, www.revacern.eu/exchange-programme/EP-paper%20szilagyi.pdf, staženo 25.4.2009.

Szőcs L.: A tale of the unexpected: the extreme right vis-à-vis democracy in post-communist Hungary. In: Ethnic and Racial Studies 21, 1998.

Romsits, Ignác. Magyarország története a XX. században, Budapest: Osiris, 2005.

Romsits, Ignác [ed.]. A Magyar Jobboldali hagyomány, 1900 - 1948, Budapest: Osiris, 2009.

Tőkéczi, László. A Harmadik Út – a MIÉP és a Jobbik szövetsége, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2005-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány Magyarország politikai évkönyve, 2006.

Tőkéczi, László. A MIÉP jövője, In: Sándor, Péter – Vass, László. Magyarország politikai évkönyve 2002-ről, Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2003.

Dokumenty a ďalší dokumenty

Program Alapító nyilatkozat, 2003.

Program A Jobbik 2006-os rövid programja, 2006.

Program Bethlen Gábor, 2007.

Program Magyarország a Magyaroké, 2009.

Program Radikális változás, 2010.

DVD Jobbik nemzedék a Magyar Guantamo

Letáky z předvolební kampaně a rozhovor s Gáborem Szabóem a sympatizanty strany

Internetové zdroje

Stranické stránky Jobbiku: www.jobbik.hu

stranické stránky MIÉPu: www.miep.hu

internetová televize Jobbiku: www.jobbiktv.hu

Ministerstvo vnitra ČR: www.mvcr.cz

Státní volební komise: www.valasztasok.hu

Občanské kruhy: www.polgari-kor.hu

Maďarské Gardy: <http://magyargarda.hu>

Stránky maďarského parlamentu www.parlament.hu

Lidová vysoká škola krále Atilly <http://atillakiraly.hu/>

Národní spolky <http://nemzetiegyletek.hu>

Krátká videa www.youtube.com

Ústav Nezőpont <http://www.nezopontintezet.hu>

Ústav Republikon <http://intezet.republikon.hu>

České zpravodajské portály:

www.idnes.cz

www.novinky.cz

www.lidovky.cz

Slovenské:

www.sme.sk

Maďarské zpravodajské servery:

<http://index.hu>

<http://www.nol.hu>

<http://barikad.hu>

<http://www.origo.hu>

<http://www.mno.hu>

<http://kuruc.info>

<http://www.hirtv.hu>

Osobní stránky politiků Jobbiku

Gábora Vony www.vonagabor.hu

Krisztiny Morvaiové <http://morvaikrisztina.hu>

Tamáse Gaudi-Nagy <http://drgaudi.hu/>

Csanáda Szegediho <http://www.szegedicsanad.hu>

Elóda Nováka www.novakelod.hu

Noviny a časopisy

Deníky Népszabadság a Magyar nemzet

Týdeníky HVG a Bakikád